Högholmsgränd 31.
127 46.

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

KOLMAPÄEVAL, 29. dets. 1976 Nr 97 (4187)

Tallinna lipkonna juubel

Göteborgi Tallinna lipkond, Eesti Skautliku Noortemaleva Rootsis üks suuremaid ja aktiivsemaid, tähistas pidulikult oma kahekümneaastast olemasolu.

Tegelikult on kogu aasta möödunud juubeli tähe all, kusjuures kevadel Koitjärvel toimus juubelilaager. Ametlik kahe aastakümne tähistamine aga toimus 30. oktoobril Göteborgi Gamlestadeni rahvamaja ruumides aktusega, õnnesoovijatega ja paljude külalistega.

Tänases lehes kirjutab lipkonna juubeliaastast praegune lipkonna juht Aino Miks.

Juuresoleval pildil on "Tallinna" praegune juhtkond pildistatuna EPL-fotograafi Oskar Kopleri poolt juubeli tähistamisel.

Esireas vasakult Anita Miks, Kalju Ojasoo, lipkonnajuht Aino Miks, Riina Ojasoo ja Mihkel Laks. Teises reas Maret Sooaru, Eugenia Ojasoo, Andres Merelaid, Ilmar Karro, Ene-Mall Prenta, Aksel Ojasoo. Kolmandas reas August Nõmme, Laine Kaar, Harry Veideman, Raivo Heinsoo, Jüri Hansen, Rein Lepik ja Urmas Merelaid.

Balti artiklitesari läänesaksa lehes

Soliidne ja poliitiliselt mõjukas "Süddeutsche Zeitung" Münchenis tõi detsembri teisel poolel sarja "Reis läbi Baltikumi". Eriartiklite alapealkirjadeks olid "Raskesti juurdepääsetav Leedu, kus minevik ei sure," "Eelpost Läti – aken, mis peegeldab ajalugu" ning "Lääneliste sugemetega Eesti – Nõukogude Liidu mugavaim nurk". Sarja on kirjutanud "Süddeutsche Zeitungi" korrespondent Rudolph Chimelli.

Leedu osas käsitleb autor eelkõige katoliku kiriku suurt rolli. Chimelli kirjutab, et väljaspoolt vaadatuna näib kirik end rezhiimi nõuetele kohandanud olevat. Kaunases on isegi seminar, kus – tõsi küll liiga vähe – presstreid välja õpetatakse.

Seminari juhataja Butkus Viktoras isegi eitab energiliselt asjaolu, nagu oleks Leedus usulise vabaduse või kirikutegevuse suhtes mingeid kitsendusi valitseva rezhiimi poolt. Vastuväitena toob saksa reporter tõiga "Leedu katoliku kiriku kroonika" olemasolust.

See põrandaalune, suure levikuga trükis toob järjest teateid vaimulike ning usulise tegevuse tagakiusamisest Leedus. Aastast 1972 on ilmunud 24 numbrit. Vaatamata sellele, et mõned nimetatud kroonika levitajad on rangelt karistada saanud, ei ole see ilmumist lõpetanud.

Mõne aja eest lisandus isegi teine väljaanne, mis end nimetab "Koidupunaks". Sama nimetust kandis juba möödunud sajandi leedu väljaanne, mis tsaariajal ametlikult oli keelatud. Reporter Chimelli meenutab ka üliõpilast Romas Kalantat, kes 14. mail 1972 enese surnuks põletas Kaunases, leedu iseseisvusaegses pealinnas. Tema vabatahtlik surm kutsus teatavasti esile suuri rahutusi.

17000 leedulast kirjutas alla UNO-apellile usulise ja kultuurilise surve vastu Leedus. "See asjaolu näitab selgesti, et peaaegu 30 aastat pärast Hitler-Stalini pakti allakirjutamist, mis iseseisva Leedu loovutas Nõukogude Liidule, ei ole protestilained veel päriselt vaibunud," liseb Chimelli. Ta jätkab:

Pärast Leedu teistkordset okupeerimist punaarmee poolt leidus veel 50-ndate aastate alguses kohalikke partisane, kes endid varjasid metsades. Ametlikult nimetati neid "fashistlikeks jõukudeks". Varemate nõukogude andmete põhjal maksis võitlus nende vastu 1300-ne sõduri ja nüinimetatud

Järg lk 7

Tallinna kaubamajas on kaupu, mida mujal N. Liidus ei ole.

BI kriis: Esimees lahkus!

Kriis balti Instituudi juhatuses on süvenenud, kuna nüüd teatavaks saab, et instituudi esimees pol.dr. Rein Marandi on kirjaga 9. detsembrist teatanud oma lahkumisest. Nagu ta seletab Eesti Päevalehele, on ta pidanud vajalikuks nii tähtsas küsimuses kui seda on Instituudi viimine Stockholmi ülikooli alluvusse, kuulata ära peakoosoleku seisukohta.

Juhatuse koosolekul 3. detsembril, millest esimees osa ei võtnud, otsustas enamus pöörduda koheselt vastava avaldusega ülikooli rektori poole, ära ootamata veebruaris toimuvat peakoosolekut. Otsuse vastu hääletasid neli läti juhatuseliiget eesotsas endise esimehe Bruno Kalninshiga.

Nagu Bruno Kalninsh, Arnolds Aizilnieks ja Janis Zalcmanis, kes teatavasti pärast koosolekut olid juhatusest lahkujate hulgas, EPL toimetusele ütlevad, protesteerivad nad selle vastu, et avaldus Stockholmi ülikooli rektorile ära saadeti pärast koosolekut, vaatamata ilmnenud lahkarvamise ja koguni ilma esimehe dr. Marandi allkirjata.

Koosolekul mitte viibinud esimehe asemel kirjutas alla juhatuse rootslasest abiesimees Gunnar Larsson, eestlasist juhatusliikmed Harri Olt ja Aleksander Loit, Läti juhatusliige Atis Lejins ja sekretär Imant Rebane.

Protesteerijad leiavad, et küsimus pidanuks kuuluma peakoosoleku kompetentsi, eriti kus neil on mulje, et aktsioon on sihitud Balti Instituudi "eksiilse" iseloomu lõpetamiseks. Nad rõhutavad, et siin ei ole absoluutselt mingit tegemist vastuoluga lätlaste ja eestlaste vahel, nagu mõnelt poolt on püütud asja kujutada.

I. Mikiver VOA uus juhataja

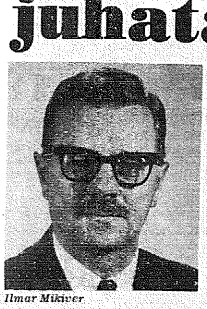

Ilmar Mikiver

Aasta vahetamisel toimub Washingtonis Ameerika Hääle (VOA) eesti osakonna toimetuses peatoimetaja vahetus. Senine osakonna juhataja Voldemar Veedam lahkus USA välisteenistuse pensionieani jõudmisel ja tema asemele nimetati senine abijuhataja Ilmar Mikiver.

Ilmar Mikiver on Rootsi eestlaskonnale hästi tuntud, kuna ta kuni 1954-nda aastani elas Rootsis, asudes siis Ameerika Hääle tookordse Müncheni eesti osakonna teenistusse.

Järg lk 7

Lõuna-Rootsi EM juhatuse uues kohvikus. Vasakult Helmut Riispere, Ilmar Lill, Herman Öödik, Madis Laas, Rein Asu, Lembit Aring, Osvald Viirsoo, Joh. Mereväli, Heiner Erendi, Marvi Schiedat ja ees seljaga Harald Viirsalu ja Leonti Kiive. (Foto Asu).

Lundi EM kohvik

LUND (EPL) – Aktsiaseltsi Lõuna-Rootsi Eesti Maja käimasolevate ümberehitamiste ahelas Lundis kujunes laupäev, 4. detsember märkimisväärseks sündmuseks: värskelt valminud uhiuus moodne kohviku ruum võeti esmakordselt kasutamisele.

A/S-i juhatus koos revidentide ja asemikega pidas siin esimese koosoleku, kus sügispoolaasta tegevusest, ehitustöödest ja majandusest andsid seletusi juhatuse esimees Rein Asu, asjaajaja direktor Lembit Aring ja majandusjuht Madis Laas. Senine tegevus kiideti heaks ja otsustati asuda uue aasta algul peamaja ja õuel oleva väikemaja ühendava

Järg lk 7

Toetagem eesti kultuuriavaldusi!

EPL Kolmapäeval, 29. dets.

Status quo?

Kuidas hakkab arenema USA järgmise presidendi James Carteri välispoliitiline pale, sellele heidavad teatavat valgust tema äsjased ametissenimetamised: välisministri kohale tuleb Cyrus Vance ja presidendi välispoliitiliseks erinõuandjaks Zbigniew Brzezinski. Mõlemad mehed, kelle poliitilisest tegevusest öieti on rohkem informatsiooni kui Carteri enda kohta.

Vance on jõudnud olla kaitseministri abi ja välispoliitiliste ülesannete täitja varasematele demokraatlikku erakonda kuuluvatele presidentidele (Kennedy ja Johnson), Brzezinski on vaba Poola Kanada peakonsuli poeg, abielus vaba Tshehhoslovakkia suure riigimehe Beneshi vennatütretütrega, Harvardi ja Columbia ülikoolide professor, kelle karjääri on võrreldud Kissingeri omaga. Poliitikuna stardib ta just Kissingeri lähtealuselt — presidendi välis- ja julgeolekuküsimuste isikliku assistendina ja riikliku julgeolekunõukogu esimehena.

Peab meeles pidama, et ka enne Kissingeri on sellelt positsioonilt juhitud ka välisministreid (näit. Dean Ruski Kennedy abilise Bundy ja Johnsoni abilise Rostowi poolt). Ja kuna Carter on signaleerinud juba varem, et ta kavatseb kaugelt rohkem kui Ford sekkuda välispoliitika vormimisse, *siis* võib ennustada, et tema poolakast nõuniku mõju kujuneb suureks.

Selle pärast on võibolla õige USA tulevase välispoliitika kujundajate vaatlemisel kõigepealt läheneda presidendi nõunikule Brzezinskile, keda Carteri valimiskampaanias kujutati veendunud antikommunistina. Sellele viitab muidugi ta päritolu mittekommunistliku Poola diplomaadi perekonnast ja abielu demokraatliku Tshehhoslovakkia suurmehe perekonnaliikmega — nii Poola kui Tshehhoslovakkia on ju neelatud kommunistliku lohe poolt.

Ei saa aga unustada, et Brzezinski ise ei ole kunagi üle elanud kommunismi, diplomaadi pojana viibis ta sündmustest kaugel. Nagu sageli sellisel juhul, vaadeldakse siis asju intellektuaalselt ja mitte tundmuslikult. Ja kui uskuda konservatiivset ajakirja "Human Events", siis asub Brzezinski nagu Kissingergi mingi pingelõdvenduse võimalusse venelastega, kuigi ta tahaks seda konstrueerida teistel ja parematel(?) alustel. Ta on nimelt 1963 ühes artiklis "New Republic" veergudel esitanud vaateid "nõukogude sfäärist" Ida-Euroopas, mis meenutavad kurikuulsat Kissingeri-nõuniku Sonnenfeldti "doktriini".

Selle juures peab aga meels pidama, et Brzezinski on viimastel aastatel teravalt kritiseerinud Kissingeri poliitikat, mh. konstateerides, et ükski kokkulepe N. Liidu ja USA vahel ei vii vähemalt lähemate aastakümnete jooksul tõelisele rahule ja maadevahelisele usaldusele. Kõige enam, mida võiks saavutada, on piiratud desarmeerimine aatomirelvade osas, arvab Brzezinski.

See vaade viitab realismile, kuigi küsitavaks tuleb pidada kuivõrra kommunistlik pool sellist kokkulepet ka tegelikult peaks, kuna kontrollivõimalused Moskva saladuskatete tõttu on minimaalsed ja varasemad kokkulepped ei ole pidurdanud Nõukogude relvastumisambitsioone.

Mis puutub Brzezinskisse, siis on tema vaateid teravalt kritiseeritud N. Liidu ajakirjanduses. Tema nime sidumisel Carteriga valimiste ajal kadus aga see kriitika — Kreml pidas tarvilikuks ettevaatlikku, äraootavat taktikat.

Uus välisminister Cyrus Vance, kelle silti Carteri välispoliitika hakkab kandma, on korduvalt USA esindajana teostanud läbirääkimisi vastuolude kolletes Vietnamist kuni Panamani välja, sealjuures muidugi Valge Maja ja State Departementi tahte teostajana. Nagu tema kohta ilmunud informatsioonidest on selgunud, ei kiida ta heaks Kissingeri pingelõdvendust, kuna see annab kommunistlikule poolele vabad käed õõnestuseks. Vance poolt skitseeritud "uus pingelõdvendus" peaks hõlmama kõiki rahvaid ja olema "tõeline", kus avatakse piirid ja rahvaste vahel valitseb normaalne suhtlemine.

Praktika teatavasti on pärast Helsingi-dokumendile allakirjutamist tõendanud, et selline pingelõdvendus praktiliselt on teostamatu, mis ei tohiks Vancele teadmata olla. Ajakirjas "New York" järele on ta avaldanud seisukohta, et läänel on "moraalseid" põhjusi leplikult kohelda Moskvat.

Vance paneb rõhku demokraatiate koostööle Ameerikas ja Euroopas, eriti aga USA ja Euroopa liitlaste vahel. SALT-läbirääkimisi tahab uus välisminister edukamalt jätkata kui senini, andmata aga retsepti kuidas. Kas suurenevate järeleandmistega? Kreml on teatavasti eeskätt nendest huvitatud.

Isikute kohta senini avaldatust kipub jääma mulje, et välispoliitilises stiilis tuleb võibolla rohkem muudatusi kui poliitilises olukorras. Status quo paistab tõenäolisena ka pärast-Kissingeri vähemalt Euroopa-poliitikas.

KLA

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta . . . . kr. 236:—
Termin (4 kuud) . . . kr. 85:—
Kuu . . . . kr. 23:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens
Tryckeri AB Eskilstuna 1976

SIIT ja SEALT

Arvo Luik esines Södertäljes Dalgårdenis toimunud kunstinäitusel koos soomlase Pennti Hurstiga. Esitatud oli graafika ja õlimaalid.

• Vastukarva

— **MITTE ROHKEM** vägivalda, kui hädapärast vaja, ütles vanglaülem ja saatis narkootikagangster Karl Paukshi linna jalutama, et ta saaks osa — kui mitte rahust maa peal ja inimeste heameelest — siis vähemalt sellest kirglikust tarbimismaaniast, mis enne jõule haarab inimesi.

Pauksh muidugi — nagu rootsi keeles öeldakse: tackade och tog emot. Ja kargas kaubamajas kahe vangivahi käest ära. On tõenäoliselt juba ammu tagasi Hollandis ja vaatab oma suure kontserni asjaajamist üle. Nõuab muidugi, et efektiivsus tõuseks ja samuti puhaskasu. Selle efektiivsuse tõusu saame peatselt Stockholmis Sergeli väljakul või mujal mõnes sobivas kohas näha.

— Pauksh on ka inimene, ütleb moodne ja hellasüdamlik ajalehemees.

Muidugi — aga me läheme välja niiöelda demokraatlikust majoriteedi probleemist: Kas inimene Pauksh kaalub üles need enamikus noored inimesed, kes tema tegevuse tõttu hukka lähevad?

On muidugi lihtne väita — nagu on tehtud — et kes narkootikuks loodud, see saab selleks ikkagi (peamiselt kuuldavasti ühiskondlikel motiividel). Sellele vaidleme me vastu: Keegi ei saa narkootikuks, kui narkootikat pole saada. Ja kogu maailma opiaatide-viletsus lõpeks päevapealt, kui likvideeritaks ära moonikasvandused, mille asukoht on ju teada ja mis on vähemalt õhust kättesaadavad. . .

VANGE VAHETATAKSE — ja seda teevad diktaatorid. Muidugi — sest demokraatlikel riikidel pole ju poliitilisi vange, keda vahetada. Juubilar Brezhnev sai oma juubelikoorile veel ühe tugeva hääle lisaks, sest Lõuna-Ameerika on suur mander. Peale selle, niiöelda kauba peale saadi veel lahti ebamugavast kirjanikust. Imelikul kombel ei tulnud venelased selle vahetuse idee peale juba varem, näiteks Solzhenitsõni väljasaatmise ajal. Ja idasakslased pole ka Wolf Bierbaumi kellegagi vahetanud.

See oleks ju pikas perspektiivis kasulik kaup. Garanteerid näiteks nõukogude spioonidele vaba vahetuse, las töötavad. Ei ole ju mingi probleem neile midagi vastu anda. Nõukogude vanglad on ikka veel ülekoormatud. Pealegi avaldatakse ainult selle mehe nimi, kelle venelased on vabaks ostnud. Hinnast mitte sõnagi. Uus vahetuskaubandus, kahekümnenda sajandi orjakauplemine!

Aga enamik massimeediume leiab hoopis, et see vahetuskaubandus on samm edasi. Kahekarvalised diktaatorid suhtlevad üle demokraatiate peade (osalt nende vahendusel). Aga seda on nad ju alati teinud — Molotov-Ribbentropi pakt on ju ikka veel aktuaalne oma tulemustes.

UUS KÖIDE venekeelsest nõukogude entsüklopeediast on ilmunud:

SOBAKI · STRUNA. Koerast kuni instrumendikeelteni. Nende vahel asub ka märgusõna STALIN. Kes sel teemal üllatusi ootab, pettub. Vastavast kirjutusest selgub, et Stalin oli vahel ka paha mees. Aga ei öelda, mismoodi paha. Ja kui ta paha polnud, siis oli ta päris hea mees. (Paremat rohtu ma lutikate vastu ei tea, ütles kõrtsimees kui kõrts põles).

Milles aga on ilmne tagasikäik võrreldes eelmiste leksikoni trükkidega: Stalini nimega kohad on kadunud. Täpsemalt: On jäänud alles üksainus linn, nimega Stalin — ja see asub Albaanias. (Prohvet pole kunagi kuulus omal maal).

Mitu linna, küla, jõge ja tehast ristitakse Brezhnevi järele — ja mitu neist on samanimelisena alles näiteks viisteist aastat pärast tema surma?

TARKUS TULEB tagantjärele, ütleb eesti vanasõna. Meie oleme oma paguluse ajal (või peenema sõnaga: eksiilis — nagu oleksime kõik kuningad) katsunud ennast jõudu mööda organiseerida. Oleme seda jõudnud ka teha ja sel viisil üsna palju korda saatnud. Kes ei usu, lehitsegu just praegu ilmuvat raamatut "Eesti Rootsis". Ja kellelegi ei ole meeldegi tulnud, et me peaksime selle oma organiseerimise või tegevuse juures midagi häbenema.

Aga nüüd on seoses võimalike eestikeelsete saadetega Rootsi raadios Stockholmi Eesti Ühing saatnud raadioshefile memorandumi, milles on täpsustatud neid soove. Ja seal leitakse muuhulgas (tsiteeritud ajaleht "Välis-Eesti" järgi): "Ei ole raskusi (raadiosaadete) toimetuse komplekteerimisel, kuna professionaalseid ja eksiilorganisatsioonidest sõltumatuid ajakirjanikke leidub."

Mis see siis nüüd tähendab? Kas pagulasorganisatsioonidesse kuulumine (või milline muu võiks veel olla see nn. sõltuvus?) kompromiteerib inimest ja ajakirjanikku? Ja kas näiteks Stockholmi Eesti Ühing polegi eksiilorganisatsioon? Kas meie peaksime siis tulevasi võimalikke eestikeelsete saadete korraldajaid otsima nende kaasmaalaste seast, kes end viimase kolmekümne aasta jooksul on hoidnud eesti avalikust tegevusest (mis ju eksiilorganisatsioonide kaudu toimub) ettevaatlikult ja ettenägelikult kõrvale? Ja kes selle tõttu on eestlaste elust võimalikult halvasti informeeritud?

VANADUS on nii inimeste kui asutuste puhul tähtis. Ja selle järgi näiteks järjestatakse — parema puudusel — vahel isikuid ja organisatsioone. Aga muidugi ei saa vanadusega alati hoobelda. Kui tekib vaidlus selle üle, kas üks eesti ajaleht tuli välja päev või kaks enne teist — või ka paar kuud — siis on see kolmekümneaastase eesti pagulasajakirjanduse puhul ikkagi tühi asi.

Suurus on vahel tähtsam. Kui see on õige suurus. Kui mõni perioodiline väljaanne, näiteks ajaleht, nimetab ennast kõige suuremaks, siis tekib küsimus, kuidas seda suurust mõõta.

Tiraazhi järgi muidugi. Seda saab ju kontrollida, vähemalt Rootsis. Aga seni pole taolisi kontrolliandmeid nähtud, välja arvatud EPL puhul. Ja pealegi tekib küsimus, kas ajalehe trükiarv ja oma tellimise eest tasuvate tellijate arv lähevad kokku. Huvitav oleks heita pilku mõne ajalehe tellijate kartoteegile ja nendele postikviitungitele, millega tellijad raha saadavad. Kui neid viimaseid pole, siis on hooplemine "suurusega" tühi tuul ja tolmutamine.

TIMMUKURU

Från 1 januari 1977 gäller en ny *lag om påföljder och ingripanden mot olovligt byggande m m.*
Byggnadsnämnden får då *skyldighet* att *ingripa* så fort någon bygger svart eller på annat sätt bryter mot byggnadslag eller byggnadsstadga.
Även den som köper ett hus som helt eller delvis är svartbyggt riskerar ingripande.

Det som tillkommit utan lov ska *rivas* eller *rättas till* på annat sätt.
Byggnadsnämnden kan *förelägga* ägaren att rätta till. Om så inte sker kan rättelsen *verkställas* på ägarens bekostnad. Nämnden kan också ta handräckningshjälp.

Det blir dyrt också. Men svartbyggaren ska inte längre dömas till böter utan blir tvungen att betala avgift.
Byggnadsavgift ska betalas av den som olovligen gör något som kräver byggnadslov (4×byggnadslovstaxan — min 500 kr).
Tilläggsavgift ska betalas för allvarligare svartbyggen (500 kr/m² våningsyta).
Särskild avgift ska den betala som bryter mot byggbestämmelser i övrigt (min 200 kr max 500 kr).

Att bygga
SVART
är inte längre
SMART

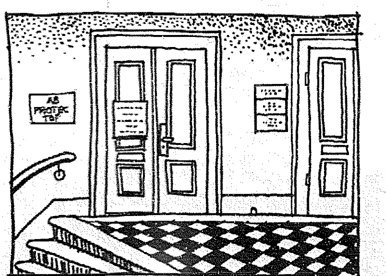

Den smygkontoriserade lägenheten till exempel ska återgå till bostad.
Byggnadsavgift ca 5 000 kronor
Tilläggsavgift ca 60 000 kronor (120 m²)
Kostnad för återställande tillkommer.

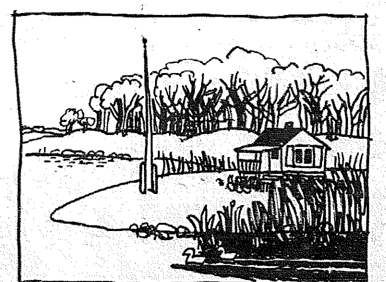

Allemansrätten ska återupprättas genom att den svartbyggda stugan vid stranden rivs.
Byggnadsavgift ca 4 000 kronor
Till detta kommer eventuellt tilläggsavgift samt kostnaden för rivning.

Den som vill veta mer om krav på byggnadslov, svartbyggen m m kan använda denna kupong för att gratis beställa ☐ ex av den nya broschyren BYGGNADSLOV — BEHÖVER JAG DET?
Insändes till

Namn . . . .
Adress . . . .
. . . .

STATENS PLANVERK - FACK - 104 22 STOCKHOLM

Jõulutaadile pidid laulma ka mängukooli kasvatajad Göteborgi mängukooli jõulupeol. Vasakult jõuluvana ise (Mart Nõmm), Emmi Kuldassaar, Juta Nõmme, Aili Aasa, Linda Peet ja Maritta Idavain. (Foto Kopler).

Korvpall:

N. Liit ei mängi Iisraeli vastu

Käimasolevail Euroopa meistrivõistlustel korvpallis on nüüd selgunud lõppvooru pääsenud viie maa esindusmeeskonnad. Üllatuslikult on nende hulgas ka Tel Avivi Makabi, mis tekistab tõsiseid probleeme samuti lõppvoorus mängivaile N. Liidu ja Tshehhoslovakkia esindusmeeskondadele.

Alates 1967.a. sõjast on nimelt Ida-Euroopa riigid püüdnud vältida võistlusi Iisraeli sportlastega, rääkimata enda sportlaste Iisraeli saatmisest. Euroopa korvpalli meistrivõistluste korra kohaselt tulnuks aga nüüd N. Liidu meeskonnal mängida nii Tel Avivis kui ka kutsuda Makabi Moskvasse. Samad tingimused kehtivad loomulikult ka Tshehhi esindusmeeskonna kohta.

Selline väljavaade osutus N. Liidule täiesti vastuvõtmatuks ja Rahvusvahelisele Korvapalli Liidule esitati nende poolt palve mängude ärajätmiseks. Seda muidugi mainitud liit ei teinud. Teiselt poolt ei osatud ka kuidagi konflikti lahendada. Seepärast vastati venelastele, et neil tuleks asi juutidega otseteel ära lahendada.

Niisuguse otsuse tulemuseks oli, et 28. novembril kohtusid Münchenis Makabi esimees ning N. Liidu Spordiministeeriumi esindaja Sergei Bashkin. Viimasel oli ilmselt volitus kõnelda ka tshehhide nimel. Igal juhul andsid nii venelased kui ka tshehhid neil läbirääkimistel Makabile loobumisvõidud, kuna teistkordsete kohtumiste suhtes lepiti kokku, et need toimuvad veebruari kuus Belgias.

Niisuguse kokkuleppe vastu pole juutidel arvatavasti midagi, kuna loobumisvõitudega N. Liidu ja Tshehhoslovakkia meeskondadelt alustavad nad lõpuvooru neljapunktilise edumaaga kõigi teiste osavõtjate ees. Seepärast ei peeta ka sugugi võimatuks, et Makabi sel viisil võib tulla kolmandale kohale. Mis ses ühenduses aga juudid mõtlema paneb, on venelaste poolt Rahvusvahelisele Olümpia Komiteele antud lubadus, mitte lasta poliitilistel seisukohavõttudel mõjutada 1980 olümpiamänge. Kuigi Bashkin ka Münchenis kinnitas, et N. Liit võimaldab Iisraeli sportlastel olümpiamängude puhul Moskvas võistelda, ja et asi on teisiti ainult kõigi teiste võistluste puhul, ei oska juudid praegu arvata, kas neid kinnitusi maksab uskuda või mitte. (FK).

Soome ajakirjanik käis "suletud maal" Leedus

Helsingin Sanomate Moskvakirjasaatja Erkki Pennanen on hiljuti külastanud Leedu pealinna Vilniust, veetnud sääl ühe nädalalõpu ja avaldanud oma lehes muljetest artikli. Ta ütleb ms. järgmist:

"Peeter-Pauluse vana barokkkirik on pühapäeva hommikul puupüsti täis igasuguses vanuses inimesi jälgimas jumalateenistust, mille lõpul preestrite ja valgetes talaarides noorte lipurongikäik teeb ringi ümber kiriku. Küsimus on nähtavasti noorte leeritamisest. Kiriku välisukse kõrval oleval tahvlil keelatakse harilikke turiste minemast kirikusse jumalateenistuse ajal.

Vaade kirikule tuletab meele mõnd Poola linna pühapäeva hommikul, nagu nii paljud seigad Leedu pealinnas. Tõsi küll, vanalinna peatänavat kutsutakse Gorki uulitsaks, nagu kustahes N. Liidus, kuid tänavat ümbritsevad ehitused ja barokk-kirikud on väga erinevad võrreldes Venemaalt või mujalt Baltikumist tuttava linnapildiga.

Teisiti kui protestantliku Saksamaa mõjupiirkonda kuulunud Läti ja Eesti, oli Leedu juba oma varajases ajaloos ühenduses rooma-katolikliku Poolaga ja võttis omaks selle usu. Räägitakse, et veel 1939 Vilniuse elanikest ainult viis protsenti olid leedulased. Tänapäeval neid on siiski rohkem kui 40 protsenti, kuid seega ometi mitte veelgi enamik. Rohkem kui 430.000 elanikuga Vilnius on praegugi Baltikumi kõige kosmopoliitilisem pealinn: venelasi on umbes sama palju kui leedulasi, poolakaid praegugi veel võibolla 12 protsenti, kuid juute ainult alla kümne tuhande. Räägitakse, et tuhanded järelejäänud juudid on viimastel aastatel kolinud Iisraelisse või mujale läände.

Leedus ilmub veel praegugi poolakeelne ajaleht, mis näis olevat saadaval peagu igas Vilniuse ajalehekioskis. Poola lapsed võivad, kui nad seda soovivad, käia emakeelses põhikoolis, kuid (välja arvatud kirikud) kuuleb poola keelt Vilniuses kaunis vähe.

Leedus on tervikuna võttes elanikkonna rahvastikuline koosseis hoopis erinev kui kosmopoliitilises Vilniuses. 1970 rahvaloenduse andmeil — see on seni viimane rahvaloendus — poolakate osatähtsus Leedus on üle seitsme protsendi ja venelaste pisut rohkem kui kaheksa. Viiest elanikust on nelja emakeel leedu keel. Eestis on vastav suhe kaks kolmandikku ja Lätis veidi rohkem kui üks kahest.

Venelaste ja teiste vähemusrahvuste osatähtsus ei ole kusagil (väljaarvatud Armeenia) nii väike kui Leedus. Näiteks 15 viimase aasta jooksul sisserändajate vool väljaspoolt on olnud aeglasem kui põliselanike oma juurekasv.

Armeenias on kirik läbi aegade olnud tugev rahvuslikult ühendav tegur. Leedus tundub kiriku mõju tänapäeval veelgi silmatorkavamana, kuigi küsimuses ei ole puhtalt rahvuslik kirik.

Kiriku olukorra hindamine Leedus on seik, mille suhtes väljaspoolseisev vaatleja eksib nõukogude ametivõimude arvates pidevalt. Öeldakse, et ta kas kirjeldab liialdavas toonis kiriku positsiooni tänapäeva Leedus või kurdab, et ametivõimud kiusavad taga kiriklikke ringkondi ja kirikuskäijaid.

Ainult ühe Vilniuses veedetud nädalalõpu väline mulje oli teatud üllatus selle üle, kui palju avatud kirikuid Vilniuses paistab veel praegugi olevat ja kui lihtsalt inimesed — mitte ainult vanad naised, nagu mujal — paistavad neisse sisse astuvat, eriti jumalateenistuste ajal.

Kõige suurem tung paistab olevat laupäeval vana linnavärava peale ehitatud Ostra Brama kabelisse, mille madonna imettegevasse jõusse paistavad uskuvat nii katoliiklased kui ka ortodoksid.

Öeldakse, et linnas on veel praegugi tosina võrra töötavaid katoliku kirikuid ja 7-8 õigeusu kirikut. Selle alusel võib järeldada, et õigeusu kirikut soositakse ajaloolisel roomakatolikul maaalal. Ilmselt nähakse õigeusu kirikut traditsioonilise nõukogude rahva ühise kirikuna, kuna katolik kirik viiakse kergesti seosesse natsionalistlike kalduvustega.

Mitmed linna ajaloolistest kirikutest on saanud uue kasutamisotstarbe. Püha Kasimiri barokk-kirikusse on paigutatud ateismi muuseum. Püha Kasimiri barokk-kirikusse on paigutatud ateismi muuseum. Püha Stanislause uusklassikalist toomkirikut kasutatakse hoopis maitsekamal viisil, kunstigaleriina, kus pinkidest järeldades korraldatakse praegugi veel ka orelikontserte.

Vilniuse vanalinn on tunduvalt suurem kui Tallinna või Riia oma, kuid üldiselt palju laostunum. Selle restaureerimist on alustatud ehituskunsti seisukohast kõige väärtuslikematest objektidest, eeskätt 16—18 sajanditest pärit olevatest kirikutest. Eriilmelise baroki kõrval on näha stiile nagu renessanss, gootika ja klassitsism.

Kõrvuti vanalinna restaureerimisega ehitatakse uut Vilniust. Suurim osa kiiresti kasvava linna elanikest elabki uutes mikrorajoonides. Öeldakse, et N. Liidu kõige paremaid arhitekte võib leida Leedust, praegugi on suures näitusepaviljongis avatud Leedu praegust arhitektuuri esitav näitus.

liselt kuulus ja oma arhitektuuriga tähelepanu äratanud aedlinn. Toim.märk.): Lazdini mikrorajoon päris vanalinna läheduses. Lazdinai meenutab kasvõi Helsingi ümbruse kõige esinduslikemaid rajoone oma 3—10-korruseliste korralikult metsamaastikku paigutatud majadegruppidega ja teeninduskeskustega. Vähemalt sellele, kes on harjunud N. Liidu suurlinnade äärtele tõusnud lõpmatute mitmekorruseliste majade meredega, pakub Lazdini värskendava elamuse ja trumpab üle ka Tallinna uued mikrorajoonid.

Korteriehitamise vajadus on Vilniuses nii suur, et Lazdini on jäämas samasuguseks näitusharuldùseks nagu seda on meie oma Tapiola. Uued rajoonid ei ole enam mõnusad ja hoolega planeeritud — seda ei püüa ka vilniuslased ise salata.

Ometi on Vilniusele iseloomulik sama individualism, mida Tallinnasse või Riiga mujalt saabuv turist alati imetleb. Peatänavate ääres on palju väikseid erikauplusi — maiustuskauplusi, kübarakauplusi, ateljeesid ja bistroosid — milliseid väljaspool Baltikumi kohtab palju vähem."

Oma artikli lõpus Helsingin Sanomate kirjasaatja konstateeris, et Leedu on, välja arvatud Vilnius, välismaalastele tegelikult täiesti suletud maa. Toimunud arengust hoolimata Leedu ei ole suutnud veel ületada Läti ja Eesti senist edumaad. (EPL/ER)

SIIT ja SEALT

Tiiu ja Riho Vahtelil Lakewoodis USA-s sündis poeg Erik August.

Kersti ja Priidu Ellamil Crystal Lakes USA-s sündis tütar Carmen-Andrea.

Marie Erlagen, kauaaegne väliseestlane ja teenekas seltskonnategelane New Yorgis, tähistas oma 80-aastast sünnipäeva. Marie Erlagen, esimeses abielus Gleser, n-na Nõmm, asus USA-sse 1934.

Ervin Pari, ehitusinsener USA-st, töötab ühe ameerika firma ülesandel Yaoundes Kamerunis. Ta on koos perekonnaga Aafrikas viibinud üle aasta.

Valmar Loimet Örebrost viibis kolm nädalat USA-s.

Salme Hemmerling Lääne-Berliinist külastas USA-s Portlandis oma 89-aastast ema Juuli Tulpi.

Mari Kilman-Leesment, end. Stockholmi Eesti Teatri noor näitleja, kes hiljuti abiellus USA-sse, kus ta elab New Jerseys, saabus pühadeks Stockholmi.

Alan Tomson, USA-leitnant, kes möödunud aastal lõpetas kuulsa West Pointi sõjakooli, viibis eriväljaõppel majandusalal Indianas, millise kooli ta nüüd lõpetas parimate hinnetega. Ta läks komandeeringu lõppemisel tagasi oma üksuse juurde.

Montana osariigis Kanada piiri lähedal kukkus alla N. Vene kosmosesõiduki "Kosmos 854" suur raketiosa. Metalleseme lendu nähti Washingtoni ja Idaho osariikides nagu leegitsevat komeeti, kuni maandumiseni Montanas.

Tiiu Tarmet-Johnston, hambaarst Torontost ja tema hambaarstist abikaasa Mihkel Johnston võtsid Ateenas osa ülemaailmsesi hambaarstide kongressist, sooritades hiljem ringreisi Kreekas ja Türgis. Järgmine hambaarstide maailmakongress toimub tuleval aastal Torontos.

Anne (n-na Ojamaa) ja Arno Liivakul Moorestownis New Jersey osariigis sündis kolmanda lapsena tütar Marika.

Olavi Sürnan, keemiadoktor Montrealist, kutsuti New Yorgi osariigi ülikooli Clarkson College of Technology keemiaprofessoriks. Samas ülikoolis on varem samuti keemia ala professoriks Lauri Vaska ja ehitusinseneride osakonnas professorina Heino Ainso.

Aleksander (Alec) Kalbus, maamõõtja Vancouveris, tähistas 70-ndat sünnipäeva. Ta tuli põgenikuna Rootsi, lahkus aga viikingilaeva "Walnut" pardal 1948, olles reisi üks organisaatoreid.

Õnne Laikve, sopran, kes kuue aasta eest vanematega tuli Kanadasse, on saavutanud rohket menu kontsertlavadel ja esineb Toronto ooperikompanii kevadel lavastuvas ooperis "Orfeus ja Euridice" naispeaosalisena. Äsjasel kontserdil eesti publikule saatis teda Peeter Paul Lüdig, omaaegne Estonia ooperidirigent ja kontsertpianist.

Matti Pikner on nimetatud Förenade Fabriksverkeni palgaläbirääkimiste osakonna juhatajaks. Pikner oli senini plekksepatööstusrite keskorganisatsiooni Plåtslageriernas Riksförbundi teenistuses.

Kirjanik Leida Kibuvits surnud

Kodumaal on 5. detsembril surnud kirjanik Leida Kibuvits, iseseisvuse lõpuaastate silmapaistev romaani- ja novellikirjanik, kes oleks tuleval aastal pidanud oma 70-ndat sünnipäeva.

Leida Kibuvits sündis 18. oktoobril 1907. Ta debüteeris a. 1932 kirjastus Looduse romaanivõistlusel auhinna saanud romaaniga "Soomustüdruk". Romaani peategelaseks on atsakas ja elujulge agulitüdruk — romaan oli eredaks värvilaiguks meie selleaegses nn. elulähedusliku hallusès. Sama stiil jätkub järgmises romaanis "Rahusõit".

Kibuvitsa ergas silm ja oskus, maailma nüansseeritult kujutada, pühitses võite romaanis "Paradiisi pärisperenaine" (1934), mille peategelaseks on vananev näitlejanna. Teos sisaldab kirjeldustes haruldase järjekindlusega läbi viidud impressionistlikku detailirikkust, kõigi meeltega haaratud muljete vaheldusrikast sillerdamist. Novellikogu "Rist ja Rõõm" (1938) koondab elujaatava huumoriga kirjutatud lugusid, neiski on suur osa hetkmeeleolude vahelduvusel.

Stalinismi ajastul pidi kirjanik veetma aastaid vangilaagris. Koju pääsenuna üritas ta jätkata kirjanduslikku tegevust. Novellikogu "Elagu inimene!" (1962) hõlmab nii iseseisvuseaegseid kui hilisemaid novelle — stiilimuutus halluse suunas on hilisemate juures märgatav.

Leida Kibuvits kuulus samasse põlvkonda arbujatega ja Karl Ristikiviga. Tema raamatute maailmas kohtame arbujalikku vaimukust ja kirjelduslikku elavust, kohati ka hingeeluliste konfliktide teravasilmalist analüüsi.

AR-GI.

● Uudiskirjandus

IVASKI "VERIKIVI" ILMUS JÕULUKS

Enne jõule ilmus Lundis trükist Ivar Ivaski uus luuletuskogu "Verikivi". See on autori viies luuleraamat alates "Tähtede tähendusest" a. 1964. Ivask kuulub paguluses debüteerinud luuletajate generatsiooni. Ta on sündinud väliseestalsena — Riias 1927. Ka ta õppeaastad ja -kohad on vaheldusrikkad. Ta õppis Riias saksa, eesti ja läti algkoolides ja Riia tehnikumis ning Eesti Gümnaasiumis pagulusajal Saksamaal. Oma ülikoolihariduse sai ta Saksamaal Marburgis ja USA-s Minnesotas, kus ta omandas doktorikraadi 1953 saksa kirjandusajaloos. Sellest peale algas ta akadeemiline töö — alguses saksa, siis uute keelete ja kirjanduse professorina, viimased 9 aastat Oklahomas. Prof. Ivask on ka suure rahvusvahelise kirjandusajakirja "Books Abroad" toimetaja. Tema tõttu on sellel foorumil sageli juttu olnud eesti kirjandusest kogu maailma ulatuses. Ivask on korduvalt osa võtnud rahvusvahelistest kongressidest juhtiva teadlasena.

Peale eesti ja saksa keeles (ta nimel on saksakeelne originaalkogu) avaldatud värsside on neid ilmunud inglise, hispaania, läti, leedu, prantsuse, rootsi, soome ja türgi keeles. Ivaski nimel on rohkesti esseesid paljudes rahvusvahelistes keeltes, samuti mitmeid eriraamatuid kirjanduse kohta.

"Verikivi", ta uus kogu peale kolm aastat tagasi ilmunud raamatut "Oktoober Oklahomas" on tundliku ning peene sulega kirjutatud muljete kogu loodusest ja elust, tekkinud paljudel rännakutel mööda maailma. Neist kumab ometi läbi ta lapsepõlve ulamaa — Eesti, kuhu läheb tagasi ka ta luuleraamatu sümboolne pealkiri. "Mis muud on olnud minu luule kui üks ainus tohukiri," ütleb ta Rõngu neljale puule pühendatud luuletuses.

See aga, mis "Verikiri" veel eriliseks teeb, on autori illustratsioonid — pliiatsijoonistused saateks luuletustele. Need õrnad ning tundliku käega joonistatud mustrid teevad raamatu üheks kaunimaks meie viimaste aastate luuletoodangu hulgas. Parem hilja kui mitte kunagi — otsesele jõululauale jõuab "Verikiri" tehnilistel põhjustel küll vahest hilja, kuid enesele ja teistele kinkimiseks ei ole aeg kunagi hilinenud. Raamatut saab kõige kiiremini helistades 046-12 17 19 või 046-11 96 90. EKK, Fack 1, 220 03 Lund 3.

Loterii äratas Göteborgi mängukooli jõulupeol suurt huvi. Loteriilaua taga müüb loose Aino Jakobson. (Foto Kopler).

Külalisi ja "tallinlasi" lipkonna juubeliaktusel (Foto Kopler)

20 aastat "Tallinnat"

Möödunud tegevusaasta on kulgenud lipkonna 20.ne aastase tegevuse tähistamise raames.

Juubelilaager Kadrioru sai teoks kevadel Koitjärvel. Külalisi oli laagris Tuulemaa, Pohjalatütred-Kalevipoja ja Pärnu lipkondadest. Laagri juhiks oli noor skaudi- ja gaidirühma abijuht Mihkel Laks.

Skautide ja gaidide tegevust aitasid juhtida Jaan Laas ja Lembit Varma, Pärnu Lipkonnast. Hundude ja hellakeste eest hoolitsesid Laine Kaar ja Maret Sooaru. Lauluoskust treenis Riina Ojasoo. Öömängu korraldas ja viis läbi, abilistega rajurite perest, Aarne Ojasoo.

Laagri perenaisteks olid Helmi Ojaveski, Maimu Sooaru ja Ingrid Tamm. Laagrit külastasid öhtuti rajurid, tööga seotud juhid ja lastevanemad. Jooksva laagritegevuse körval valmistati ette Koitjärve Suvepeoks ja peeti Juhtide Kogu koosolek.

Just parajasti lpk. juubeliaastal valmis laulugrupp "Hämariku" heliplaat — önnestunud ettevöte, mis on saanud suure menu osaliseks. Noorte suur tänu. Viljar Nairisele, kelle ettepanekul ja tehnilisel läbiviimisel see üritus teoks sai.

Juubeliaasta tähistamise haripunktina toimus 30. oktoobril Gamlestadeni Rahvamaja avarates ruumides pidulik aktus. Aktuse avas palvusega öp. Thomas Vaga. Aktuse köne pidas endine Tallinna Lipkonna juht Elmar Ojaste, selgitades lpk. asutamise otsest pöhjust ja röhutades ülevaatlikult tähtsamaid saavutusi ja pöördepunkte.

Tervitajate ja önnesoovijate pere oli suur. Isiklikult olid kohal arulikalt Göteborgi organisatsioonide esindajad, Gaiderite Kogu Juhataja, Pöhjalatütred-Kalevipoja ja Pärnu lpk. juhid ja lpk. kauaegne hea söber Beatrice Hermond.

Tervitused olid saabunud Maleva Juhatuselt, Masterite Kogult ja köikidelt teistelt Rootsis tegutsevatelt Eesti lipkondadelt. Isiklikud tervitused saabusid Tor Hermondilt, Tillu Hansenilt ja perekond Belinfantelt.

Vahetult aktusele järgnes pidu. Noored kostitasid külalisi tunniajalise kireva kavaga. Eesitati paroodia laagritest minevikus, olevikus ja vöibolla tulevikus. Tutvustati tegevust. "Hämarik" laulis armsast pealinnast Tallinnast.

Tantsuks mängisid moodne orkester ja lpk. oma pillimehed. Kehakinnituse eest hoolitses Söprade Selts. Loteriid, annetatud ja söprade poolt valmistaud vöitudega, müüdi läbi viimase loosini.

Tegevusrikas ja önnestunud juubeliaasta kinnitab ja töendab, et lipkonnal on toetajaid ja häid söpru. Möödunud aastad näitavad, et noortel on tahet ja jöudu rahvusliku kasvatustöö jatkamiseks.

Tallinlased tänavad köiki, kes juubeli puhul ja pidevalt aastate jooksul sooja südamega ja heldekäeliselt on toetanud noortetööd ja tegevust. Eriline tänu Lipkonna Söprade Seltsile, Koitjärve Sihtasutuse Juhatusele, Koitjärve Perenaistele ja töömeestele ja lpk. auvanematele Helmi Ojaveskile ja Laas Oeseljale, kes visa tööga on loonud majandusliku aluse ja andnud vöimaluse tegevuse sisuliseks rikastamiseks. Tänu lastevanematele usalduse ja hea koostöö eest.

Lipkonna uued Raekoja ruumid — jälle nagu kingitus juubeliks — soodustavad sisetegevuse läbiviimist ja laiendamist.

Algame uut aastakümmet uute lootustega ja vana lubadusega:

Skaudid, gaidid: Isamaa auks olge valmis! Alati valmis!

AINO MIKS

Idapropaganda või idakultuur Södertäljes?

Hiljuti toimusid Södertäljes nn. Ida-Saksamaa (DDR) nädalad, mille puhul korraldati näitusi ja esitati ida-saksa kultuuri. Kohalik ajaleht Länstidningen on avaldanud artikleid Ida-Saksamaa kohta. Asutati Ida-Saksamaa-Rootsi söprusühingu Södertälje osakond. Ida-Saksamaa nädalate tegelikuks korraldajaks on olnud Södertälje kultuurisheff Harry Olt.

Sellele on Rootsi raadio uudistesaates reageerinud Roger Bergman, leides, et Södertälje kommuun ei peaks kaasa aitama Ida-Saksamaa diktatuuririigi propagandaks.

Harry Olt vastab Länstidningeni Lugejate kirjade all Roger Bergmanile ja leiab, et Ida-Saksamaa kultuuri tutvustamine pole propaganda. Köikide riikide juures olevat midagi kritiseerida.

Roger Bergman vastab Harry Oltile samas ajalehes ja leiab, et ettevöte on olnud propagandaline. Igaüks saab ju aru, et taoline kultuuritutvustamine on igivana näokate poliitise propaganda puhul. Diskussioon Ida-Saksamaa olude ümber on toimunud ainult ühe poliitilise ringkonna poolt omavahel. Bergman meenutab hiljutist käitumist Wolf Biermanniga. ta küsib löpuks, kas tuleks korraldada Tshiili-nädalad, kui Tshiili saatkond seda sooviks.

Lisaks on lugeja kirja saatnud ajalehele "Eversharpi" varjunime all esineja. Ta juhib tähelepanu asjaolule et kultuurinädala puhul pole keegi maininud Ida-Saksamaal kinnipeetud rootsi tütarlast vöi kummipaadiga Läänemerele söudnud pögenikke. Ida-Saksamaa kodanik ei saa vabalt välismaale reisida. Söjaväeparaadidega ülistatakse relvajöudu. Riigi läänepiiril asuvad surma-automaadid, kes tapavad oma sugulaste juurde läände pögenevaid inimesi. Söprusühingu asutajad vaatavad ebakriitiliselt Ida-Saksamaale.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Hiidlaste-saarlaste pidu

Hiidlaste-saarlaste järjekordne koosviibimine toimub laupäeval, 29. jaanuaril kl. 19 (NB! Täpselt!) Munkebäcki kooli seltskondlikes ruumes. Nagu varemgi vöib kodusvalmistatud roogade nautimisel jälgida mitmekesist eeskava, mis on pipardatud hiiu naljadega. Osavötumaks 30:- isikult.

Eelregistreerimine on vajalik ja selle viimseks tähtpäevaks on 23. jaanuar. Registreerida tel. 55 33 06, 20 33 42 ja 0300/407 34.

Rein Välme sai rootsi stipendiumi

Pressifotograaf Rein Välme

Pressiforograaf Rein Välme, kes hiljuti koos Sture Gustafsoniga Propriuse kirjastusel välja andis praegust Tallinna piltides käsitleva raamatu "Estland" (tekstid Gustafsonilt), sai rootsi Författarfondilt 8000 kroonise autoristipendiumi ühenduses pilditeose ilmumisega.

Göteborgi Eesti Mängukooli jöulupeo mudilaspere Medborgarhuseti peosaalis. (Foto Kopler).

Tshehhoslovakkia:

Ajakirjanikud aknapuhastajaiks

Rootsi ajakirjanikeühingu ajakiri Journalisten avaldab pikema artikli ajakirjanike olukorrast Tshehhoslovakkias, kus ametlikult juba kaheksandat aastat toimub nn. normaliseerimine.

Mida tähendab see normaliseerimine tegelikult? Tshehhoslovakkias asub 70 000 vene södurit valvel. Kasutusele on tulnud uus termin: kutsekeeld (Berufsverbot, yrkesförbud). Seda menetlust on Tshehhoslovakkias kasutatud rohkem kui kuskil mujal.

Komparteist on välja heidetud umbes pool miljonit liiget — mis tähendab, et nende lapsed ei saa käia kesk- ja ülikoolides. Parteisekretäri Bilaki poolt avaldatud andmetel on umbes 165 000 inimest oma töökohtadelt pärast nöukogude invasiooni lahti lastud, kuna nad on "sobimatud".

Kirjanike liit endisel kujul on likvideeritud, selle liikmeteks on ainult nöukogudetruud kirjanikud. Heinrich Böll on selle kohta öelnud: Tshehhoslovakkia on muutunud kultuurikalmistuks.

Praha ülikoolis on lahti lastud kolmandik filosoofiateaduskonna öppejöududest. Üheksatuhat ohvitseri on vallandatud. Kaks tuhat ajakirjanikku töötab tänapäeval hoopis teistel tööaladel. Paljud neist on olnud vangistatud.

Läänes on avaldatud nimeline raport tshehhi ajakirjanike praeguse olukorra kohta. Selle järgi töötavad ajakirjanikud muuhulgas järgmiselt töökohtadelP: aknapuhastaja, masinist, kelner, riidehoidja, laotööline, taksojuht, parkimisvalvur, vaimuhaigla pöetaja, kütja jne.

Nendelgi tagasihoidlikel töökohtadel peetakse nad valju valve all. Kokku on umbes 40% ajakirjanike liidu liikmetest vallandatud. Noortele on selle töttu avananud suured vöimalused — on tarvis ainult osata pisut kirjutada ja olla parteitruu.

Mis juhtub edasi? Arvatavasti rehabiliteeritakse ajakirjanikud väga aeglases tempos. Nii aeglases, et sel pole mingit möju sönavabadusele Tshehhoslovakkias. Ja möned üksikud rehabiliteeritud esitatakse avalikkusele. Nii et need, kes usuvad Helsingi kokkuleppesse ja pinge vähenemisse, saavad uut töendusmaterjali oma kardetava usu jaoks.

● Mis juhtus

KOODIVÖTI VENE ALLVEELAEVALT

USA merevägi on pikemat aega saanud jälgida vene allveelaevade omavahelist signaliseerimist, kuna koos Vaiksest Merest väljatömmatud vene allveelaeva vrakiga sattus ameeriklaste kätte ka vene salakoodi vöti.

Umbes kolmandiku osa allveelaeva vrakist tömbas üles miljonäri Howard Hughesi poolt CIA jaoks ehitatud laev "Glomar Explorer".

MOSKVAS INIMÖIGUSTE SUMPOOSION

Et ette jöuda läänemaailma süüdistustele inimöiguste rikkumise kohta Ida-Euroopas, on venelased Moskvas kiiresti organiseerinud inimöiguste "sümpoosioni". Tassi teate järgi on sinna koondunud teadlased nii idast kui ka "teatud kapitalistlikest riikidest", kes uurivad, kuidas kapitalistlikud-imperialistlikud vöimud oma riikides ja arengumaades on rikkunud inimöigusi.

Sümpoosioni taga seisab muuhulgas "Välismaiste Ideoloogiliste Voolude Teaduslik Nöukogu".

ROOTSI METS KASVAB HALVASTI

Riigi Metsadevalitsus on leidnud, et metsa kasvamine Rootsis toimub alla ootuste aeglaselt. Umbes 60% metsadest kasvab halvemini, kui seda vöis arvata. Kuna metsaraiumine kogu aeg kipub kasvama, tekitab halb juurdekasv tösiseid probleeme. Arvatakse, et üheks halva metsakasvu pöhjuseks on Rootsis viimastel aastatel valitsenud kuiv ilmastik, eriti kevadeti ja suveti.

Auto Venemaal probleemiks

Autode arv N. Liidus on hakanud viimastel aastatel kiiresti kasvama. Aastal 1980 on praegune autode hulk — 3—4 miljonit — kasvanud kahekordseks. Aga autode arvu kasvamine on toonud raskeid probleeme. Auto on venelase lemmik, aga selle ülalpidamine ja sellega söitmine on seotud suurte raskustega. Inimesed pole autodega kohanenud, üleminek autoajastusse on toimunud üleöö.

Riik on teinud väga vähe, et aidata eraautode omanikke. Teed ei vasta kuidagi tänapäeva liiklusnöuetele. Parimad teed taluvad 5000—7000 söidukit päevas, aga tegelikult söidab seal 20 000—40 000 autot päevas.

Mullu sai autoönnetustel surma 45 000 inimest. See on sama suur arv kui USA-s, kus autode arv on vähemalt kahekümnekordne. Ligi pool önnetustest on toimunud alkoholi möju all. Eriti palju saab surma pensionäre ja lapsi. Autod söidavad ettevaatamatult sisse öuedesse, mängivate laste keskele.

Puuduvad vajalikud parandustöökojad, bensiinijaamad ja söögikohad teede ääres. Teed on muutunud kalliks. Üks kilomeeter körgeklassilist autoteed maksab üle miljoni rubla.

Köige tösisem on planeerimise puudus ja autosöitjate puudulik väljaöpe. Teesildid asuvad puuokste taga. Teeristi eest hoiatava sildi kohal asub silt kolhoosi töösaavutustega. Kolmerajalised teed muutuvad äkki üherajalisteks, tulemuseks on pikad sabad. Traktorid söidavad ilma vähemagi ettevaatuseta autoteedele. Ööseti söidab teel köiksugu söidukeid — ühelgi neist pole reflekse. Osa autosid harrastab söitmist ainult parkimistuledega.

Eriti suur on reservosade puudus, kuigi 10—12% vabriku produktsioonivolüümist on varutud nende valmistamiseks.

Reservosi on peagu vöimata saada. Selle töttu varastatakse neid pargitud autode küljest. Autoomanikud vötavad tihti auto küljest ära klaasipuhastid ja külgpeeglid, et need minema ei viidaks.

Isegi töökodadest varastatakse. Vöib juhtuda, et auto rool vöi istmed on töökojas välja vahetatud vöi koguni puuduvad.

Itaalias õhemad ajalehed

ROOMA (EPL) — Ajalehtedemaa Itaalia on tootmiskulude kiire kasvu töttu sattunud olukorda, kus kulusid tuleb kokku hoida ka formaadi arvel.

Ajalehtede väljaandjad otsustasid detsembrikuust alates mitte enam trükkida üle 16-leheküljelisi ajalehti.

Kui valitsus ei subventsioneeri paberi otsusid, siis on töenäoline, et juba uue aasta kestel ilmuvad ajalehed ainult 8-leheküljelistena. Senini olid köige vähemad ajalehed 24-leheküljelises formaadis.

● Huumor

Öpipoiss päästab ettevötte direktori uppumissurmast.

"On teil mingit erisoovi, mida saan täita?" küsib tänulik direktor.

"Ärge jumala pärast rääkige firmas, et ma teie elu päästsin."

Jõuluvana on saabunud Göteborgi mängukooli jõulupeole ja vestleb lastega. (Foto Kopler).

Taani väinad tundlikem punkte strateegiliselt

KOPENHAAGEN (EPL) – Taani väinad on üheks rahvusvahelise poliitika ja söjalise strateegia köige tähtsamaks ja tundlikumaks punktiks Euroopas. Nende tähtsust tänapäeval röhutab aga eriti Varssavi-liidu maade viimasel ajal tunduvalt kasvanud aktiivsus Läänemere lääneosas, Taani rannikul ja isegi Kattegatis ja Skagerrakis.

Neid väinu puudutavatest küsimustest on huvitatud muidugi köige rohkem taanlased ise, kuid osalt ka Nato juhtivad ringkonnad ja norralased. Norra on seni kartnud köige rohkem hädaohtu Põhja-Norra vastu, kuid nüüd on pilgud suunatud ka arengule Läänemere alal.

Taani valitsus võttis juba möödunud märtsis, tarvitusele senisest rangemad määrused välismaa laevade liikumise kohta Taani rannikul ja ka lennukite kohta, kui need maanduvad Taanis. Nendest teatas välisministeerium Kopenhagenis asuvatele diplomaatlikele esindustele.

Need sammud olid loomulikult sihitud eelkõige Varssavi-liidu maade vastu, kes olid paljude aastate jooksul pidevalt suurendanud oma spionaazhitegevust ja laevastiku harjutusi Taani ranniku vahetus läheduses. Sellest tegevusest olid osa võtnud N. Liidu, Poola ja Ida-Saksamaa söjalaevad, spionaazhilaevad ja lennukid.

Uute määruste järgi Taani peab köiki möne teise riigi laevu, mida ei kasutata ainuüksi kaubalaevadeks, söjalaevadeks. N. Liidu, Poola ja Ida-Saksamaa kalapüügilaevad, mis olid varustatud köige moodsamate seadmetega, ristlesid viimastel aastatel päris lähedal Taani laevastiku harjutusaladele. Vöörad söjalaevad võivad veepinnal — ka allveelaevad ainult veepinnal — söita läbi Taani territoriaalvete ainult sel tingimusel, et sellest on harilike diplomaatiliste kanalite kaudu teatatud kolm päeva ette.

Nad ei tohi peatada või jääda ankrusse territoriaalvetes, kui nad ei ole nöutanud selleks luba vähemalt kaheksa päeva varem. Neil ei ole lubatud mingisugune teaduslik või söjaline tegevus.

Lennukite kohta kehtivad samataolised piiravad määrused. Neil ei tohi näiteks olla filmi foto- või filmiaparaadid. Neil ei tohi olla ka mingeid erilisi elektroonseadmeid pääle harilike orienteerumiseks vajalike.

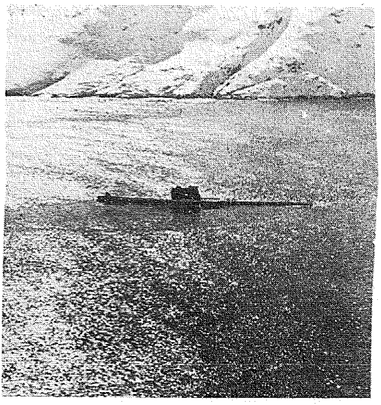

Äsja köneldi seoses spekulatsioonidega maavärina ümber Eestis, et Taani väinadest tulid sisse Nöukogude aatomiallveelaevad. . .

Need Taani määrused ei ole siiski ligikaudseltki nii ranged kui Varssavi liidu enda omad.

Köige rohkem on taanlased mures selle töttu, et N. Liidu dessantüksused, mis 20 aastat tagasi pidasid oma harjutusi Riia lahes, toodi esiti Poolasse ja on nüüd kontsentreeritud Rügeni saarele Saksamaa põhjarannikul. Taani kaitseminister Orla Mölleri järgi on köige töenäolisem, et kui venelased tahavad Taani väinad oma valdusse võtta, sünnib see dessantoperatsiooniga.

Varssavi-liit on loonud ka mitmeid püsivaid laevastiku patrulle Läänemere lääneosasse. Neli nendest opereerib Bornholmi ja Sjaellandi vahel. N. Liidu ja Ida-Saksamaa patrulleerimine Sjaellandi ümber on kuuekordistunud pärast 1960. aastat. Nüüd söidavad need patrullid umbes 40 korda aastas Asjaellendi ümber.

Ka Varssavi-liidu õhujõudude tegevus Taani rannikul on silmatorkavalt kasvanud. Poola lennukid lendavad korrapäraselt Bornholmi ümber asuvas õhuruumis. 1970 alustasid venelased nn. Rügeni lendudega: umbes 40-50 vene pommituslennukit lendavad Läänemerele, pöörduvad Rügeni kohal põhja Taani ranniku suunas ja keeravad siis jälle, möne lennuminuti kaugusel Taani piirist, tagasi itta. Ka nende lendude arv on viimasel ajal kuuekordistunud.

Taani üldine riigikaitse on rajatud umbes samadele alustele kui Norragi oma: omad väed püüavad viivitada nii kaua kuni Nato jõud jõuavad kohale ja rahu ajal ei paigutata tuumarelvi ega välisvägesid Taani territooriumile. Taanil on siiski korrapäraselt ühiseid harjutusi Nato jõududega. Bornholmile lubatakse ainult taani üksusi.

Taani väinadel on N. Liidule suur tähtsus nii rahu kui söja ajal. Rahu ajal käib nende kaudu umbes 40% ta mere kaudu toimuvast väliskaubandusest ja söja ajal on nende strateegiline tähtsus ilmne, kuna nende kaudu pääseb N. Liidu Läänemere laevastik Atlandile.

Väinade kasutamine söja ajal eeldab aga, et N. Liit saab need ja soovitavalt ka Norra lõunaranniku koos selle hääde sadamate ja lennuväljadega täielikult oma valdusse. See on pannud ka norralased viimasel ajal mõtlema.

Ms. on Norra riigikaitse ajakirjas Norges Forsvar ilmunud selle köige värskemas numbris Per Flodi artikkel, kus käsitleti neid küsimusi. Autor esitas küsimuse, kas Norral ei ole põhjust pöörata senisest rohkem tähelepanu ka Lõuna-Norra kaitsele. Seni oli lähtutud sellest, et seda löiku kaitsevad pääle norralaste endi ka Taanist, Lääne-Saksamaalt ja Inglismaalt tulevad Nato jõud. (ER).

Võibolla toob selgust sellesse küsimusse Norra riigikaitsekomisjoni lähemal ajal ilmuv raport.

Köige töenäolisem on aga siiski see, et Norra strateegia jääb — võttes arvesse Murmanskis Koola poolsaarel asuva baasi tohutut suurust ja seda, et ka sinna on paigutatud suuri dessantüksusi — enam-vähem endiseks võibolla mõningate väiksemate muudatustega Lõuna-Norra kaitse tugevdamise kasuks (ER).

Tehn.dr. Paljak käis sümpoosionil Torontos

TORONTO (EPL) – Tehnoloogia doktor Ivar Paljak Stockholmist võttis osa Torontos Ryersoni Instituudi energiasäästmise teaduslikust sümpoosionist, mis jatkus Montrealis. Ivar Paljak esines mölemal pool ettekandega kogemustest termograafia ja ehituste termograafia alal Rootsis, mis oli kokkuvõte tema enda vastavatest uurimustest 1968—1976.

IVAR PALJAK

termograafias pildistatakse ehitusi ja ehitusmaterjale infrapunaste plaatidega, kust siis selgub, millised osad on "nörgad" soojuse isoleerimisel. Sellega tekib võimalus ehitusi parandada ja nii kokku hoida energiat. Paljaku doktoritöö käsitles just termograafiat.

Ajaleht Vaba Eestlane intervjueeris Ivar Paljakut, kes teatavasti on rootsi riikliku Sisserändajate Nöukogu liige eestlaste poolt, kus mh. huvi tunti Eesti Päevade võimaliku Rootsi paigutamise küsimuses. Märgitakse, et Paljak on tegev skautluses, Eesti Komitees ja Rootsi Eestlaste Esinduses. Vaba Eestlane kirjutab:

"Küsides kuidas on järgmiste Ülemaailmsete Eesti Päevadega 1980, kas need tulevad ikka Rootsi, ta seletab, et seal on valitud organisatsioonide esindajate delegatsioon ÜEP komitee juurde, kes hakkavad selle korraldamist organiseerima. Praegu on käimas silla ehitamine kahe keskorganisatsiooni vahel ja pikemas perspektiivis asjale vaadates ta julgeb öelda, et kõik pooled töötavad nende päevade läbiviimiseks.

Ja ta lisabki, et praegu keskmine ja noorem põlvkond eelistavad kõigi eestlaste vahelist koostööd, ainult vanade vahel on erinevusi, kuid ajajooksul saadakse ka neist üle. Kuid Rootsi eestlaskond vajab neid päevi, et seal maal tekitada eestlaste hulgas uut rahvuslikku liikumist, kus kõik eestlased tulevad kokku nende päevade läbiviimiseks. Juba üksi see on põhjus, miks peaks kaaluma nende päevade Rootsi viimist."

Riin Rivanool

HULGUS

Nägin teda esimest korda nädadalapäevad tagasi. Ta sammus selle vanaonu järel, kes südapäeval meie maja eest mööda jalutab. See, kellel on alati kaabu peas ja kes kannab köverotsaga jalutuskeppi käes.

Algul arvasin, et vanaonu on omale seltsiliseks koera muretsenud, aga kui ta teda minemahurjutama hakkas ja kivigagi viskama pidi, sain aru, et see vanaonu koer küll ei olnud.

Oli kodutu kaeranäss, alles jämedate koibadega, vaevalt kutsikaeast välja saanud. Ilma kaelarihmata ja numbrita.

"Hulgus, selline", mötlesin otsemaid kui ta vanaonu juurest saba jalgevahel alandlikult minu poole hiilis. Selline lollike! Surus oma külma koonu mu käe vastu ja ootas silitamist. Pehmed, lontis körvad, lõug öieli ootas sügamist.

Hulgus jäigi meie tänavale. Muidugi, kes teda sisse lasi, aga ei tal olnud viga väljaski.

Naabrimaadam nähti ka koera silitavat ja siis tekkis kondihunnik meie maja ette murule. Teine naaber jälle pani kausiga piima ja saiapudi. Ikka nönda, et see köik mitte oma maja juures ei oleks, vaid meie poole peal, sest kesse Hulgust omale tahaks. Aga näljasele süüa, seda ikka!

"Miks ei helista keegi ometi Loomakaitseseltsile, et kodutu koer ära viidaks?" pahandasin mina Aadamale ja silitasin Hulguse pead.

"Massipsühholoogia. Iga naaber loodab teise peale. Ja miks sina ise ei helista?"

"Mina nüüd. . . Pealegi on seal praegu streik ja üleüldse on see tülikas asi ja ei tea, mis nad koerale viimaks teevad ja nii edasi. . ."

Ööseks puges Hulgus möne maja ette pargitud auto alla ja hommikul ootas ta saba liputades me ukse taga.

"Öieti ei tohiks talle süüa andagi, muidu ei lähe ta siit kunagi ära", mötlesin, aga kui te kunagi koera silmi näinud o'ete, siis te teate, et need vaatavad otse südamesse. Alandlikkus, andumus, palve. Ja söprus.

Vihmaöiks hakkasin garaazhi ust salamisi lahti jätma ja panin vana teki seinaäärde, et Hulgus seal ööbida vöiks. Hommikuti aga oli ta täpsel ajal ukse taga.

"Seda ei saa meilt ometi keegi nöuda, et me Hulguse omale vötaksime, eks ole?" alustasin Aadama kallal. "Meil lihtsalt pole teda kuhugi panna. Me oleme kodust pikki aegu ära, see oleks selge looma piinamine. Pealegi, meil on ju Pipi, see papagoi, koer vöib selle esimese raksuga nahka panna. See on täiesti vöimatu, seda ei saa meilt töesti keegi nöuda. . ."

"Aga kes seda sult siis nöuab?" uudistas Aadam.

Ma ei pruukinud vastata. Aadam teab seda kurja kölistajat, kes pöörab meeltes, viib ära südamerahu ja nöuab, kiusab. . .

Nädala löpupoolel, parajasti koolimineku ajal, juhtus Hulgus ühele poisipönnile oma söprust pakkuma. Läks saba liputades poisi juurde ja see pani otsemaid hirmsa huilgamisega kodupoole tagasi. Halba oli oodata.

Varsti oligi poiss koos oma kohevil ja turris mammaga tagasi.

"See on lihtsalt pöörane! Te nägite ometi, kuis koer lapsele kallale tormas?" alustas mamma ja poiss lasi kohe uuesti pilli lahti.

"See koer ei lähe kellelegi kallale. Ta on üks köige söbralikum ja leplikum loom, keda näinud olen", alustasin kaitsekönet.

"Ah nii? Teie ässitate oma koera lapsele kallale ja. . ."

"See ei ole minu koer ja poisile ei teinud ta midagi".

"Mis te valetate! Lasen oma advokadil teid kohtusse kaevata! No näete ise, kui koer teie oma ei ole, miks ta siis minu juurde ei tule? Liputab saba ja kipub teie juurde. No mis te ütlete?"

Ei, ma ei ütelnud midagi. Hulgus sihtis oma pruunid silmad minu omadesse ja ma teadsin, et ta mötles: "Oled ju minu söber! Eks ole? Ja mina sinu oma!"

Poisi mamma vöttis uut hoogu. Naabrite aknakardinate taga tundus liikumist ja möni tegi asja rödulegi. Lilli kastma vöi muud midagi. Vahele ei seganud keegi. Istusime Hulgusega kahekesi rödutrepile ja vötsime sönatuina vastu, mis meile määratud.

Homme helistab Aadam Loomakaitseseltsile, ma tean, et ta seda teeb, sest ma palusin tal see südamepiin omakanda vötta. Nii saame ehk unerahu. Iga pidurdav vöi kihutav auto paneb vöpatades ärkama:

"Ega Hulgus ometi alla ei jäänud?"

Praegu lamab ta me ukse ees alumisel trepiastmel. Vahib aegaialt akna poole ja liputab saba. Mina olen ju ta söber.

Homme viiakse Hulgus ära. Aadam lubas, et ma vöin maale söita enne seda juba koidu ajal ja ma tean, et nutan seal kaks päeva ja ööd Hulgust taga, kes mind oma söbraks pidas.

Milline molkus on ometi inimene! Südametu, söprusetu hülgaja. . .

SIIT ja SEALT

Margo Kuusk Mölndalist abiellus Rävkärri kiriklas dotsent Torgny Perssoniga.

Roland Enno Amolins, Queensi ülikooli arstiteaduskonna viimase kursuse üliöpilane Kanadas, viibis sügissemestril praktikal Inglismaal kuulsas Addenbrooke haiglas Cambridge ülikooli juures. Ta sooritab koduülikoolis Kinstonis oma arsti-eksamid maikuus.

● Eksamid

Inglismaal lõpetas Loughbury ülikooli magistri kraadiga (Master of Science) Toomas Ojasoo Londonist. Toomas Ojasoo on varem lõpetanud Exeteri ülikooli. Töötas seejärele Bristoli linna spordikeskuse juhatajana poolteist aastat, asudes siis edasi öppima Loughbury ülikooli tehnoloogia osakonda. Toomas Ojasoo võtab osa eesti noortetööst Inglismaal ja kuulub akadeemiliselt Korp. Frat. Esticasse.

● Leinateated

Sydneys Austraalias suri 6. detsembril Liine Allas, n-na Zirk, sünd. 15. aprillil 1891 Kuigatsis.

Melbourneis, Austraalias, suri 29. novembril leitnant Eugen Reggi, sünd. 21. septembril 1897 Tallinnas.

Hobartis, Austraalias suri 22. novembril Emil Skomorovski, sünd. 21. mail 1886.

Jõulud Belgias

Belgia eestlaste jõulujumalateenistus järgneva jõuluõhtuga toimus 11. detsembril Brüsselis Hollandi protestantlikus kirikus ja kirikusaalis. Sinna kogunes poolsada eestlast Brüsselist, Antverpenist ja külastajaid Saksamaalt.

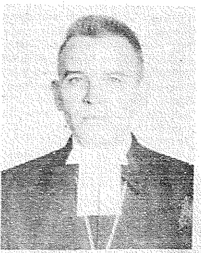

Õp. Hugo Jaanus Stuttgardist pidas jõulujumalateenistuse.

Kirikuteenistuse pidas öpetaja Hugo Jaanus Stuttgardist, kes esitas jõulujutluses uue legendi Kristuse sündimisest: Kolme õnnitlema tulnud kuninga kalleid ande pakuti pätile, põgenenud vangile ja kõhklejale, kes andeid vastu ei võinud. Öpetaja Jaanus sidus legende tänapäeva eluga.

Jumalateenistust, samuti järgnevat koosviibimist kaunistas sopran linda Michel Düsseldorfist, saatis akordionil Edgar Pent.

Koosviibimine Eesti Selts Belgias liikmele pooli toodud jõulutoidu ümber toimus kiriku kõrval asuvas saalis peaperenaise Anela Mertens-Sepa ja teiste hoolitsusel. Koosolejaid tervitas ESB esimees Paul Otter, andes edasi peapiiskop Konrad Veemi tervitused. Jõuluvanana esines Juhan Kurvits.

H. M-n.

Sotsialistlik kongress:

"Tunnustame ja austame rahvaste enesemääramist"

Mitmes varjundis valged, mustad, pruudid ja kollased sotsialistid täitsid Rahvusvahelise tööorganisatsiooni (ILO) avaraid ruume Genfis 26–28 novembrini Sotsialistliku Internatsionaali (sotsiaaldemokraatide maailmaliit) 13. pealesöjaaegse kongressi ajal. Peale reameeste vötsid kongressist osa 3 presidenti ja 7 peaministrit ning suur arv tavalisi ministreid ja parteide juhte. Internatsionaali kuulusid enne kongressi algust 56 sotsialistlikku organisatsiooni 15 miljoni liikmega. Sotsialistlikele parteidele hääletab umbes 80 miljonit inimest. 20 parteid on valitsustes koalitsioonis teiste parteidega või toetudes oma enamusele.

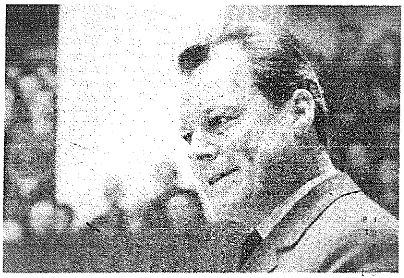

Willy Brandt, saksa sotsiaaldemokraatide juht, valiti internatsionaali esimeheks.

Internatsionaal laienes kongressi ajal veelgi, vöttes vastu 11 uut parteid, neist enamus väljaspool Euroopat. Internatsionaal tahab muutuda tulevikus töeliseks internatsionaaliks. On tehtud etteheiteid, et internatsionaal on piirdunud peamiselt rikaste tööstusmaade sotsialistlike parteidega.

Internatsionaali tegevus on tugevnenud ka Vahemere ruumis Portugalis, Kreekas ja Hispaanias toimuvate poliitiliste muudatuste töttu. Pagulassotsialistide parteid kuuluvad internatsionaali nöuandva häälega. Need 10 parteid moodustavad Soome lahest Vahemereni Kesk- ja Idaeuroopa sotsialistliku uniooni.

Kongress vöttis vastu otsuseid majandusliku koostöö, solidariteedi ja poliitilisel alal. Austerlased tegid veel ettepaneku, et Internatsionaal laieneks maailmaalliansiks, arendades koostööd teiste lähedaste ja demokraatlike organisatsioonidega, kes mingil põhjusel pole astunud Internatsionaali, kuid see ei tähenda koostööd kommunistidega. Kongressil esitasid soome delegaadid teatava dialoogi-idee *kommunistidega.*

Kongress valis üksmeelselt uueks esimeheks saksa sotsiaaldemokraatliku partei esimehe Willy Brandti ja peasekretäriks rootsi sotsiaaldemokraatliku partei välissekretari Bernt Carlssoni. Uuelt juhtkonnalt loodetakse öigusega senisest töhusamat tegevust, kuna Carlssonil on selleks kogemusi ja Brandtil rohkem laiaulatuslikku fantaasiat.

Brandt jääb saksa partei esimeheks edasi. Internatsionaali büroo laienes uue põhikirja vastuvötmise tulemusena. Iga täisöiguslik partei saadab büroosse oma esindaja. Kongresse peetakse tulevikus iga kahe aasta järel senise kolme aasta asemel. Järgmine kongress otsustati pidada kanadalaste kutsel 1978.a. Vancouveris.

Kongressi tähtsamateks päevakorrapuntideks olid: Maailma uue majandusliku arengu poole, Helsingi — mis edasi, Demokraatlik sotsialism ja inimöigused ning Olukord kolmandas maailmas.

Otse vapustavates värvides kujutasid Itaalia endine president Giuseppe Saragat, Senegali progressiivse unooni peasekretär Leopold Senghor ja Venetsueela president Carlos Andres Perez arengumais valitsevat olukorda. Tööstusmaad imevad arengumaad majanduslikult välja. Toorainete hinnad (peale öli) langevad järjekindlalt ja need maad vaesustuvad völakoormuse all ägades. Kui lähema kümne või kahekümne aasta jooksul olulist paranemist ei toimu, läheneb maailm paratamatult katastroofile. Siis ei aita ka 100 Kissingeri enam oma diplomaatiaga.

Rootsi sotsiaaldemokraatliku partei esimees Olof Palme ründas tugevasti Lõuna- ja Ladina-Ameerikas valitsevat survet, Lõuna-Afrika rassee eristavat poliitikat ja kutsus üles köiki organisatsioone vöitlema selle suure alla inimväärsemaks muutmiseks. Selle kohta vöeti vastu pikem resolutsioon, kus toonitati eriti majanduslikke survevahendeid. Neid saavad rakendada peamiselt vastavate maade valitsused ja viimastele peavad sotsialistlikud parteid köigiti oma möju avaldama. Majanduslike survevahendite rakendamine on alati raske küsimus, *mida toonitas ka Saksamaa riigikantsler Helmuth Schmidt oma sönavötus.*

Rahvusvahelise majandusliku solidariteedi alal nöuti 16 punktis inimeste pöhiliste majanduslike nöuete rahuldamist nagu söök, peavari, riietus, tervis ja kasvatus. Rikas maailm peab andma majanduslikku, tehnilist ja hariduslikku abi. Sadadel miljonitel puuduvad minimaalsed eksisteerimise vöimalused. Kirjaoskamatus suureneb kümnete miljonite laste vörra. See on tänapäeva körgkultuuri varjukülg.

Poliitilise olukorra kohta vastuvöetud resolutsioonide reas toonitati öiglust, demokraatiat, rahu ja vördsust pöhiliste alustena rahvusvahelises suhtlemises kogu maailmas. Selleks on vaja enam avaramat internatsionalismi.

Inimkonnale on vaja enam öiglust, vabadust ja demokraatiat. Ilma demokraatiata pole sotsialismi ja ilma sotsialismita pole öiget demokraatiat. Rahu on rahvusvahelises koostöös tähtsaim ja hädavajaline eeldus. Rahu on alaline looming, mida tuleb laiendada ja tugevdada.

Tuleb austada riikide vördsust ja suveräänsust. Relvastumine on suurimaks rahuohuks — ultima irratio — nagu ütles Willy Brandt oma könes. Möödunud aastal kulutati relvastamiseks 300 miljardi dollarit, mis on 30 korda suurem summa, kui terve rikaste maade toetus vaesele maailmale.

Helsingi julgeoleku- ja koostöölepingut söeluti palju. Märgiti selle puudusi ja selles ettenähtud tingimuste mittetäitmist, aga jäeti ütlemata, kes seda peamiselt rikub. Pagulasparteide ühise könelejana esines Kesk- ja Ida-Euroopa sotsialistliku uniooni nimel dr. Bruno Kalnins, kes juhtis tähelepanu reale üksikasjadele ja tingimustele, mida N. Liit rikub. Belgradi kongressi peeti vajaliseks ette valmistada, et kahe- ja mitmepoolsete läbirääkimistega tegelikult rakendada Helsingi kokkuleppe norme.

Kuigi mitmed lepingud ka Lähis-Idas ei leia täitmist, leidis Iisraeli peaminister Izak Rabin, et läbirääkimised on siiski paremad kui tapmine. Salt II ja Viini läbirääkimised relvastuste vähendamisteks tulevad löpule viia, mis on eriti tähtis Euroopale. Tasakaalu ei saavutata ainult jöublokkide vahel. Väikeriikide ühekülgne ärarelvastamine ei loo veel julgeolekut, vaid tekitab kardetavat tühikut ja survet väiksematele rahvastele Euroopas.

Sotsialistlik Internatsionaal tunnustab ja austab köikide rahvaste enemääramise öigust elada rahus oma tunnustatud piirides. Demokraatlik sotsialism kaitseb inimöigusi, vöitleb raassilise tagakiusamise ja kolonialismi vastu, vöitleb naise vabanemiseks poliitilise ja majandusliku surve alt.

Internatsionaal möistab hukka igakujulise terrorismi poliitilise tegevuse vormina kasutatud nii valitsuste kui ka poliitiliste liikumiste poolt. Terrorism ei lahenda konflikte, vaid suurendab vägivalda.

Eesti sotsialistlik partei oli esindatud kongressil ja Kesk- ja Ida-Euroopa Sotsialistliku Uniooni kongressil kolme delegaadiga: esimees Johannes Mihkelson, peasekretär Raimond Kolk ja Heinz Raudsepp Saksamaalt.

Karin Saarseni komöödia ja luulekogu tagasitulekul Rootsi

Enne jöulu ilmub Eesti Kirjanike Kooperatiivi Kirjastusel Lundis Karin Saarseni viies luulekogu "Üksilduse aastaajad" — tema kuues ilukirjanduslik raamat, kui kaasa arvata 1967 ilmunud novellikogu "Vallutajad".

Meie avalikkuses on autor eelkõige tuntud ajakirjanikuna. Tema suletööd hölmavad niihästi intervjuusid, reisikirju, artikleid kirjanduse, teaduse ja kunsti kohta ning moe-reportzazhe jm. Alates maikuust 1975 töötab Karin Saarsen Münchenis Radio Liberty eesti osakonna koosseisus kavakujundajatoimetajana. Ta oli eesti osakonnast esimene, kes läks Müncheni eesti toimetust üles ehitama. Jöuluks pöördub ta Stockholmi tagasi, kus hakkab Radio Liberty kolme Balti osakonna Skandinaavia kirjasaatjaks.

— Kuuldub, et pöördud tagasi Stockholmi. Kuidas on läinud elu ja töö Münchenis?

Kui päris aus olla, siis on Müncheni-aeg olnud minule kui maapagu. Aga väga produktiivne maapagu. Raadiotöö oma igapäevase kiiretempolise rutiiniga on mulle väga konti mööda. Mitte aga siinne halb kliima. Pole nagu öhku hingamiseks. Mis seal parata, olen pool eluaega pöhjamaal elanud, eks ma kipu sinna tagasi.

Rootsis on mul ikkagi väga sügavad juured, seal on minu kodu ja omaksed, vanad söbrad ja kogu meie kultuuriline tegevus. Loodan ka nii möndagi uuelt valitsuselt, kuigi mitte imet. Olen ise kaua töötanud moderaatide ridades. Saksa argipäevaga on raske harjuda. Vöibolla möjuvad selleks kaasa lapsepölve Berliinis veedetud rasked söjaaastad. Siin on ikkagi veidi seda "herrenfolkimentaliteeti" alles.

Ja niipea kui hommikul raadio lahti keerad, algab öiendamine "CDU, FOP ja "Jacobs Kaffee . . ." Saksamaal on ju raadios ja televisioonis reklaam. Aga saated on väga head, eriti televisioon on väga mitmekesine. Olen ju suur filmi-entusiast ja siin näeb haruldasi vanu filme ja uusi, mis Rootsis polegi veel linastatud. Kaks kanalit tuleb Austriast lisaks.

Olen Münchenis ka palju ooperis ja teatris käinud. Siin on tihti väga hääd kunstinäitused. Olen reisinud lähemas ümbruses — Pöhja-Itaalias ja Austrias. Selle vöimaluse eest olen väga tänulik, palju uusi muljeid ja impulsse. Aga "jag vill leva, jag vill dö i Norden", nagu ütlevad Rootsi hümni viimased read . . .

— Millest köneled oma viiendas luuleraamatus?

Luulekogu "Üksilduse aastaajad" on raamat loova inimese suurest, aga samal ajal viljakast üksildusest. Luulekogu on jagatud viide ossa, muide, viis on minu elus önnenumber. Esimene on "Suure Kanjoni süit", milles on Ameerika muljeid, eriti Grand Canyonis veedetud päevade kirjeldus. Sealne suursugune looduspilt ja haruldane värvuste mäng vastavalt kellaaegadele ei unune mul kunagi.

Teine osa on irooniline armuluule pöimik. Ei puudu isegi väike poeem "dramaatilisest" Müncheni-faschingi-peost, muidugi fantaasia-vili! Kolmas osa — Üksilduse aastaajad" — on veidi leinaline laulu-kogumik.

See sisaldab poeemi, mis pühendatud minu emale, niiöelda tema elutee miniatuuris. Ta tuli ju Poolamaalt vöörana Eestisse, omandas aga täiesti eesti keele ja tunneb ennast nüüd eestlasena. Kuigi hing on nagu poolitatud . . .

Nimetatud tsükkel sisaldab ka minu tölgitud Bo Setterlindi luulet. Neljas osa on "Kodutuna kodus". See käsit leb visionaarselt küll, "kodutu" tagasitulekut kodulinna — Tallinnasse, kus ta liidub niiöeld une ja töelisuse ääremail. Kus temale siiski selgub, et see ei olegi enam tema päris kodu . . .

See on väga nukra alatooniga luulepöimik kaotatud kodumaast ja kadunud noorusarmust. Viies osa, pealkirjaga "Sajandi sajatusi" on tuleviku ja mineviku poliitiline ajalugu, nagu näiteks aastal 1945 kirjutatud "Potsdami konverents", "Langenule Koreas" vöi lühi-ballaad eesti lennukihöivajast, muidugi jälle visioonina.

Siis veel naisterroristist Lääne-Berliinis tema vahistamise momendil Kurfürstendammil, Ingmar Bergmanist välismaal, kus mainin ka tema eesti päritoluga poega ja Eesti rahva palju raskemat maapagu . . .

Tsükkel ja kogu mu raamat löpeb Gert Helbemäele pühendatud luuletusega "Surmatants". Selles lühipalas töin ma paralleeli Niguliste Kiriku kunagi nii kuulsa altarimaali ja moodsa, tuumarelvade abil saavutatud, tuleviku surmatantsu vahel, mis on "veidi nupukan ja kallim". Mind inspireeris televisiooni-saade saksa Bundeswehrist. Selles näidati moodsaid relvi. Ühel rakettideseadeldisel oli "nelinurkne nupp, nupul, lihtne kiri: KILL."

— Oled sa kirjutanud ka midagi proosa alal oma igapäevase raadiotöö körval?

— Köigepealt muidugi artikleid "Eesti Päevalehele", et lugejad mind päriselt ei unustaks. Raadio-reporterina kirjutan ju niiöelda "öhku". Kirjasöna trükimustas meeldib siiski rohkem.

Oktoobris kirjutasin Pinna-Stuudiole komöödia noorte ja vanade vahekordadest meie näitekirjandusele täiesti uues miljöös. Sellega avab Signe Pinna oma ansambliga teatrihooaja sügisel 1977. Niipea, kui koju Rootsi jöuan asun oma rootsikeelse kooliromaani välja töötamisele aseöpetaja argipäevast. Selles on tagasivaateid mu oma söjaaegsele kooliajale Berliinis ja Tallinnas. Londonos PEN-kongressil sain ühe rootsi kirjastuse esindaja jutule, kes tahtis käsikirja juba jöuluks näha.

Paraku ei tulnud sellest midagi välja. Raamat tuleb osaliselt dokumentaalne, et näidata rootsi "kurikuulsa" koolireformi nurjumist. Pealkirjaks olen mötelnud "Jäkla vikarie!" See ütleb juba palju öpilaste suhtumisest asendajasse, kes vahel tuli ainult paariks tunniks . . . Nii et, mul on jällegi "tuli taga" kirjutamisega. Aga nii on see ikka olnud mu rahutu reporteri-elu pikkade aastate jooksul . . .

• *Kultuurivallast*

Millal asutati esimesed trükikojad Eestis? Esimesed trükikojad Eestis rajati 17. sajandil. 1631. asutati esimene trükikoda Tartusse, sealse gümnaasiumi juurde. Järgmisel aastal Tartusse ülikooli asutamisega muutus see trükikoda ülikooli, Academia Gustaviana, trükikojaks.

Teisena rajati trükikoda 1633 Tallinna gümnaasiumi juurde. Esimesed seal trükitud teadaolevad trükised kannavad aastaarvu 1634. Tallinna gümnaasium on teatavasti vanim Eesti keskkool, mis hiljem kandis kubermangugümnaasiumi, Nikolai gümnaasiumi ja Eesti Vabariigi kolmekümnendail aastail Gustav Adolfi gümnaasiumi nimetusi.

See Tallinnas asuv gümnaasiumi trükikoda alustas hoogsat tegevust. Esimesed trükised olid saksa- ja ladinakeelsed. Esimesed eestikeelsed raamatud, mis selles asutuses trükiti, olid 1637 ilmunud Stahli "Käsi ja koduraamatu" 2. osa ning lauluraamat. Trükikoja sisustus ning trükimeistrikunst toodi Tallinna Rootsist. Nimelt 1634 jöudis Tallinna kuninglik trükkal Christoph Reusner Stockholmist, tuues kaasa trükikoja sisseseaded.

Tartu ülikooli trükikoda ei trükkinud ühtegi eestikeelset raamatut. Selle pöhjuseks oli, et eestikeelsete raamatute trükkimise privileegi oli vöimudelt omandanud Riia linna trükikoda. Seega ilmusid 17. sajandil ja 18. sajanid alguses löuna-eesti keelsed raamatud mitte Tartus, vaid Riias.

Tartu ülikooli trükikoda oli siiski küll väga aktiivselt tegev saksakeelsete rootsikeelsete ja ladinakeelste trükiste ja raamatute trükkimisel, milliseid trükikoja kestvuse jooksul ilmus umbes 1100 teost. Tartu ülikooli trükikoda tegutses Tartus kuni 1690 ja viidi siis koos ülikooli endaga Pärnusse, kus trükitegevusm kestis 1690 kuni 1709. Siis evakueeriti see trükikoda seoses Pöhjasöjaga Rootsi ning selle osa eesti kultuuriloos löppes.

17. sajandil asutati trükikojad ka Narvas ning Pöltsamaal. Narva trükikoda asutati kolmanda Eesti pinnal asuva trükikojana 1695. Vastavate kokkulepete pöhjal ei toimunud ka Narva trükikojas eestikeelsete raamatute trükkimist.

Rajamise ajal oli Pöltsamaa trükikoda Venemaa kuues, peale Pöltsamaa tegutsesid trükikojad sel ajal vaid veel Moskvas, Peterburis, Kiievis, Riias ja Tallinnas. Pöltsamaa trükikoda tegutses kuni 1789 olles esimeseks eratrükikojaks tolleaegsel Venemaal. Sel ajal oli trükikodade asutamine Vene riigi poolt rangelt piiratud. Pöltsamaa trükikojas hakati 1766 Peter Ernst Wilde poolt välja andama esimest eestikeelset ajakirja "Lühhike öpetus, mis sees monned head rohhud täeda antakse". Arst Wilde meditsiiniliste nöuannete körval leidus selles ajakirjas, mida ilmus ühtekokku 41 neljaleheküljelist numbrit, aga ka pöllumajanduslikku ning muud talupoja elu valdkonda kuuluvat materjali.

Pöltsamaa trükikojas trükiti ka üks läti keeleteaduse oluline teos, nimelt J. Lange "Täielik saksaläti ja läti-saksa sönaraamat". Pöltsamaa trükikoja ja selle omaniku Wildega oli lähedases koostöös eesti kultuuri- ja kirjandusloos tuntud kuju, Pöltsamaa pastor August Wilhelm Hupel, kes oli ka teadlane ja väljapaistev publitsist. Mitmed tema tööd trükiti Pöltsamaa trükikojas.

Tallinnas 1633 rajatud trükikoda on aga järjepidavalt tegutsenud tänapäevani. Algsest gümnaasiumi trükikojast muudeti see 1716 Tallinna linna ja gümnaasiumi trükikojaks ning see omas ainuprivileegi pöhjaeesti keelemurdes kirjutatud raamatute välja andmiseks, kujunedes selliselt Eesti ajaloos köige olulisemat rolli mänginud trükikeskuseks.

Hiljem sai sama trükikoda tuntuks firmanimetuse all "Lindforsi pärijad", millisena töötas ajavahemikul 1829 kuni 1903. Pärast seda olid trükikoja omanikeks Christoph Mickwitz (kuni 1916) ja B. Mäns (kuni 1922). Eesti Vabariigi ajal kandis see trükikoda nimetust "Ühiselu", millisena eksisteerib veel praegugi.

J. T.

Soome piirist! Põgenikud hoidugu

Vene pagulasmatemaatik Leonid Plushtsh väitis oma intervjuus hiljuti, et Soome annab välja N. Liidust Soome pääsenud poliitilisi pagulasi. Sellele vastas Dagens Nyheterile antud intervjuus Soome välisministeeriumi poliitilise osakonna juhataja. Jaakko Iloniemi, lükates ümber vene opositsionääri väited.

Plushtsh vastab omakorda Dagens Nyheteris, analüüsib Iloniemi väiteid ega loobu oma hoiatustest. Ta saab aru, et toimunu sünnib N. Liidu survel, kuid hoiatab, et järeleandmised niisugustes küsimustes vöivad saada saatuslikuks Soome iseseisvusele. Soome pidas Talvesöjas vastu oma valitsuse julguse ja rahva isamaa-armastuse töttu.

Plushtsh on hankinud andmeid vangilaagritest. Nende järgi antakse poliitilised pögenikud tavaliselt kohe välja juba Soome piirivalve poolt. Pögenikud, kes sellest on teadlikud, varjavad end Soome politsei eest ja katsuvad söbralike soomlaste abiga läände pääseda, mis on korduvalt önnestunud. Enamik pögenikest aga ei tea seda ja arvab, et Soome jöudnult ollakse pääsenud, kuna Soome on demokraatlik riik.

Iloniemi on rääkinud kriminaalkurjategijatest ja vaimuhaigetest. N. Liidus pole teatavasti olemas poliitilisi kurjategijaid, köik on kas kriminaalsed vöi siis vaimuhaiged. Ja kes määrab kuritegelikkuse vöi vaimuhaiguse kraadi — kas Soome piirivalve? Milliste töendite pöhjal? Vene vaimuhaiglates viibib ju palju psüühiliselt terveid poliitilisi vange.

Seni on töendeid ainult ühe poliitilise vangi kohta, kes pole välja antud. Kuna teada on, et pögenike arv N. Liidust Soome kasvab, näitab selle ühe erandi nimetamine, et väljaandmine on tavaline moodus. Viktor Schneideri päästis asjaolu, et Lääne-Saksamaa ja USA saadikud asusid tema eest vöitlema.

Plushtsh soovitab küsida järele Sahharovilt ja teistelt N. Liidu opositsionääridelt, kas neil on andmeid poliitiliste pögenike välja-andmise kohta. Ta nöuab ka, et avalikult järele uuritaks, millised on tegelikult kokkulepped piiriületamise suhtes N. Liidu ja Soome vahel.

Avalikult tuleks analüüsida ka juhtumeid, kus pögenikud on pääsenud läbi Soome vastu Soome vöimude tahtmist.

Plushtsh on nöus esinema kohtus, süüalusena Soome ametivöimude laimamises — kui Soome valitsus seda nöuab.

Ta lubab sel puhul avalikult töestada, et Soome on löksuks neile isikutele, kes katsuvad N. Liidust pögeneda.

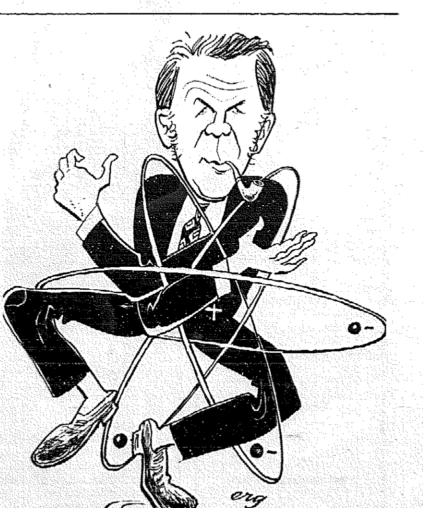

Energiaprobleemid.

• Leinateated

†

Major

Claës Gripenberg

Sünd. 16/1 1911
Surn. 20/12 1976

Endist pataljoniülemat ja head relvavenda mälestavad

SOOMEPOISID

JR 200 Sii
Göteborgi Koondis
Toronto Klubi
SaEVS

C. G. mälestuseks toetagem Soomepoiste Mälestusfondi, pg. 65 11 09-1.

---

†

Oma pataljoniülemat

Major

Claës Gripenberg'i

Sünd. 16/1 1911
Surn. 20/12 1976

mälestavad

OTT KUULEP
ROBERT REBAS

---

†

Meie kallis

Evald Saarnak

Sünd. 28/8 1908 Eestis
Surn. 22/12 1976 Lundis

Leinavad

EMILIA
AGU ja GUNDE
MARJE ja LARS
REIN ja MARI-ANN
PEET ja MADELEINE
VELLO ja MARGIT
LASTELAPSED
ÕED ja VEND
perekondadega

---

†

Armast

Evald Saarnak'i

mälestavad vaikses leinas

KATARINA DANIEL

ESKO DANIEL
perekonnaga

---

†

Armast ema

Mathilde Tammik'ut

Sünd. 15/9 1894 Tahkurannas
Surn. 20/12 1976 Pärnus

mälestavad kurbuses

POEG
TÜTAR
perekonnaga Pärnus

---

†

Minu armas abikaasa, meie kallis isa ja vanaisa

Konstantin Kelemit

Sünd. 18/7 1898
Surn. 21/12 1976

Sügavas leinas

ELVINE
ASTA ja OSVALD
ERICH ja BRITT
AKSEL ja ASTA
LAPSELAPSED

Matusetalitus toimub 28/12 1976 kl. 14 Nybro kalmistu kabelis.

---

†

Armas lauluvend

Paul Rebane

Mälestab leinas

STOCKHOLMI
EESTI MEESKOOR

---

†

Armas klubiliige

Paul Rebane

Mälestab leinas

TENNISKLUBI SET
BRIDZHISEKTSIOON

---

†

Armast

Britta Luiga't

mälestavad

HELMI
SALME
UNO

---

†

Armast sõpra

Erika Tõnso't

mälestavad leinas

HILJA TIIVEL
JENNI EVALD
AIDA LAURINE
SELMA TSIRK
ANNE ja VIKTOR LEHES

Mälestame 1-sel surma aastapäeval, 30. detsembril

Gerhard Åberg'i

LESK ja LAPSED
LASTELAPSED

Lase, oh Issand tal
magada rahus
Mulla all väsinud
ränduriund.
Ärata uinuja unest siis üles
Kui saabub hingede
hommikutund.

Balti. . .

Alg. lk 1

"lojaalse kodaniku" elu.

Leedust sõitis Rudolph Chimelli Riiga. Ta vaatleb esiteks sõjas tugevasti kahjustada saanud ja osaliselt restaureeritud Riia Vanalinna ja nendib, et kohalik Mustapeade-hoone ei olegi üles ehitatud. Ometi ei olevat see ajalooline maja mõnede vanade riialaste arvates nii väga purustatud olnudki. 15-ndal sajandil saksa patriitside poolt asutatud suure poliitilise mõjuga ühing on mineviku sümboliks, mida ametivõimud meeleldi ei meenuta, nimelt peaaegu 700 aastat kestnud saksa mõõgaordu ja kaupmeeste ülemvõimu lätlasist elanikkonna üle, nendib Chimelli.

Edasi kirjutab ta külaskäigust Salspilsi koonduslaagrisse, mis oli Riia "Dachau". Seal hukati 12. oktoobril 1944 ligi 100.000 inimest, nende hulgas läti kommuniste ja peaaegu kogu endise vabariigi juudi elanikud, samuti juudid, kes Saksamaalt siia deporteeriti. Nii kõlas Chimellile ametlikult poolt antud informatsioon.

Ta kirjutab ka kurikuulsatest Läti Küttidest, kellest veel 80 võitlejat elus ja nende "aupaistest ümbritsetud pärandist", mis juba minevikku vajumas. Praegu ei ole punaarmees enam ühtki puht-läti üksust. Lätlastest sõjaväeajateenijad saadetakse erilise hoolega Nõukogude Liidu kaugematesse osadesse laiali, eelkõige puht-vene üksuste sekka.

Oma Baltikumi sarja viimases, erilise sümpaatiaga kirjutatud artiklis, jõuab Chimelli Eestisse. Kohe oma kirjutuse alguses nendib sakslane, et eestlased ajalehe-kioskist "Sovjetskaja Estonia" ja "Eesti Kommunisti" asemel ostavad soome kommunistliku partei häälekandjat, kuna seal sees on ju soome televisiooni kava.

Rudolph Chimelli seletab oma saksa lugejaile, et kuna eesti ja soome keel oma suguluse tõttu teatud sarnasusi omavad, saab Tallinnast 80-ne kilomeetri kaugusel üle lahe asuvat Helsingi televisiooni jälgida ja sellest ka aru saada. Vaba informatsioon soome televisioonist kuigi vaba igasugusest antinõukogude propagandast Soome eriolukorra tõttu idanaabri suhtes mõjub suurel määral kaasa, et Eestile ja teistele Baltikumi osadele anda erilmet.

Just seda ilmet, mida kodanikud Nõukogude Liidu sisemaa osadest teatud uhkusega nimetavad "meie Lääs". Sõjast peaaegu puutumata jäänud Vanalinnas ja Toompea jalal leidub "säärast mugavuse helki ja sõbralikku teenindust", millest kaugemal idapool kui väärtuslikust puhkusemälestusest jutustatakse: siin võib kohvikusse astuda, mille ukse ees ei näe pikka ootajate saba, baarileti ääres juua expressokohvi konjakiga, istuda sõprade seltsis mõnes veinikeldris klaasi veini juures.

Siin võib restoraani ettekandjalt kiiresti ja naeratusega teenindatud saada ning öökluhis nautida tähelepanuväärse kõrge tasemega revüüd, ütleb entusiastlikult Chimelli.

"Süddeutsche Zeitungi" reporter leiab, et ka ärid on Tallinnas kaupade poolest soodsamas olukorras kui mujal Nõukogude Liidus, eriti sisemaa osades. Skandinaavia disaini sugemeid näeb mööblitel, lampidel, elektri-aparaatidel ja tekstiilimustreil. Tarbekaubad Baltikumist on igalpool Nõukogude Liidus kõrges hinnas. Saksa reporter tõstab esile asjaolu, Et Tallinna iseteeninduse kaubamajas on võimalik osta autopeegleid ja klaasipuhastajaid, niinimetatud "kojamehi".

Mujal Nõukogude Liidus aga peab autojuht parkimisel niihästi välise autopeegli kui ka klaasipuhastid ikka kaasa võtma. Mustaturu-hangeldajatele toovad need haruldased tagavara-osad hääd raha sisse ja nii on pargitud auto nende käsilastele ihaldatud objekt.

Edasi kirjutab Chimelli Eesti kõrgest elustandardist üldse, mis on isegi 16-ne protsendi võrra kõrgem kui Nõukogude Vene Föderatiivses Vabariigis. Eestis on ühe inimese peale ikkagi läbilõikes 14.4. ruutmeetrit elamispinda, kuna inimestel Nõukogude Venes ainult 9.5 ruutmeetrit. Tallinna eeslinnades leidub üheperekonnaelamuid Kesk-Euroopa standardiga.

Seda Nõukogude Liidus, väljaspool Baltikumi, ei leidu. Artikli autor kõneleb ka Tallinna hotellidest. Soomlaste poolt püstitatud "Viru" on saanud nõukogude hotelli-asjanduse mõõdupuuks. Vanalinna südamikus restaureeritakse praegu kahte hotelli. Saksa ajakirjanikule on seletatud, et nõukogude pommitajad sõjaajal eksikombel arvasid Adolf Hitleri Tallinnas viibivat ja selleparast kohe kaks hotelli puruks pommitanud!

Artikli autor kirjeldab põhjalikult Vanalinna ametliku "uuestielustamise-plaani", mis sinna tooks rohkem ärisid ja muuseume. "Aga määnduvad puupalkonid, murenevad fassaadid ja müüriseen osutavad ähvardavale slummi-olukorrale." Rusuvalt mõjus Chimellile ka automatk Tallinnast Pärnu. Ta leidis, et maal mõjus kõik nii mahajäetuna. Harva tuli maanteel vastu mõni sõiduk. Ta sõitis mööda suurtest metsadest ja üksikutest taludest, mille ehitusstiil meenutas väikesi lääne-Euroopa ennesõjaaegseid talusid.

Kokkuvõttes ütleb Chimelli baltikumi kohta, et pärast aastasadu kestnud saksa ja vene ülemvõimu, mis kohalikud rahvad surus nagu veskikivide vahele, on lootus iseseisvate riikide peale nüüd luhtunud. Enamus inimestest püüab leppida ja ennast kohandada sellele, mis Moskvast tuleb. . .

KARIN SAARSEN

Lundi. . .

Alg. lk 1

ehituse teostamisele. — Hiljem järgnes samas nõupidamine eesti organisatsioonide esindajatega ja koosviibimine ühises kohvilauas.

Juhatuse koosoleku avas esimees Rein Asu. Surma läbi lahkunud Taani eestlaste esindajat juhatuses David Karopunni mälestati vaikse leinaseisakuga. Tegevtoimkonnast perekondlikel põhjustel lahkunud Tiiu Tederile avaldati tänu ta senise energilise tegevuse eest. Juhatuse poolt on tegevtoimkonnale tehtud ülesandeks väljatöötada Eesti Maja teenetemärgi statuut. Uueks Taani eestlaskonna esindajaks juhatusse kutsuti Johannes Mereväli, kes ka võttis koosolekust osa.

Sügispoolaastal on EM ruumide kasutamine toimunud igal nädalal. Suurimaks koondiseks on seejuures olnud Lundi-Malmö eesti Pensionäride Ühing oma 80-ne liikmega. See käib korrapäraselt koos vähemalt kord kuus. Üüriliste koosseis on peale ühe erandi jäänud tänavapoolses peamajas samaks. Aktsiate levitamine on jatkunud. Sügispoolaastal on Lõuna-Rootsi osas müüdud 118 aktsiat ja ülemaaliselt 150 aktsiat, samuti on organisatsioonid omandanud 44 aktsiat. Kokku on sellel poolaastal müüdud 312 uut aktsiat. A/S Lõuna-Rootsi Eesti Majal oli müüdud kuni 4. skp.-ni kokku 1.812 aktsiat, nendest 166 aktsiat 54-le organisatsioonile ja asutusele.

Ettekantud majandusülevaatest selgus, et Eesti Majal on sularahas kr. 99.545:63. Võlgadest on pikaajalist laenu kr. 141.000:-, lühiajalist kr. 59.139:82 ja käimasolevate tööde tasumiseks koos tarvetega kr. 36.774:95. Valminud kohviku ehituseks ja sisseseadeteks on sularahas seni läinud kr. 32.580:-, kusjuures osa arveid tellitud tarvete eest on saabumata ja tasumata.

Peale valminud kohviku koos köögi, veevärgi sissetoomise ja moodsa elektri sisseseade on keldrikorrusel ehitatud eriruumid kogu EM kinnisvara elektri tsentraali ja kaugküttekeskuse tarbeks. Järgmiseks suuremaks tööks on juurdeehituse püstitamine, mis ühendab peamaja õuepoolse tiiva, kus asub kohvik, eemal asuva majaga. Sellesse tuleb saal suuremateks kooskäimisteks, teatrietendusteks, aktuste kohaks jne. Kogu seltskondlike ruumide ümberehitamine koos lisaehitusega läheb maksma kr. 540.000:-.

Korrapärased väljaminekud EM kinnisvara majandamisel 1977-a. kohta praeguse hinnataseme juures laenu protsentideks, vee ja elektrivoolu kasutamiseks, korrashoiuks ja kindlustuseks on ca kr. 20.400:- Loodetavatest üüridest laekuks seejuures kr. 25.000:- Seega annaks majandamine kr. 4.600:- ülejääki.

Edasi arutati seltskondlike ruumide kasutamist ja majandamist. Otsustati soetada kohvikusse uued toolid ja lauad, mis oleksid sama tüüpi edaspidi valmivasse saali väikeses majas ostetavate toolidega. Otsustati pöörduda aktsionäride poole, et igaüks neist kingiks Eesti Majale ühe tooli lauaga.

See oleks eestlaste ühiskodule suureks abiks, kus ümberehitamised ja sisustamised nõuavad suuri väljaminekuid. Edaspidised ümberehitamise plaanid on valminud ja kinnitatud. Nendega tutvuneti koosolekul. Plaanide joonestamisel ja ümberehituste kalkuleerimisel ning seletuskirjade valmistamisel on olnud tegevad arhitektid SAR Gustav Kunnos ja Uldenago Kivikas koos rootsi konsultiga, samuti ins. Argo Urblepp.

Kohviku ehitustöid tegid vabatahtliku, tasuta tööjõuna kogu aja ehitusmeistrid Leonti Kiive ja Eduard Peanberg ning jõudu mööda Alfred Loorents ja Joh. Puhv. Järgnevateks suuremateks ehitustöödeks taotletakse riiklikku laenu. Järgmine juhatuse koosolek otsustati pidada laupäeval, 5. veebr. kell 14 Eesti Majas.

Juhatuse koosolekule järgnes samas nõupidamine organisatsioonide esindajatega. Sellest võtsid osa Eesti Maja klubi, Lundi-Malmö eesti Pensionäride ühingu, skautliku lipkonna Kaljukünka-Salme, korp! Filiae Patriae, Veebruari Komitee, Kopenhaageni Eesti Seltsi "Eesti Kodu", EELK Lõuna-Rootsi Koguduse, korp! Sakala, Lundi-Malmö täienduskooli ja Mänguringi esindajad. Neid tervitas EM esimees Rein Asu ja tutvustas uue kohvikuga.

Koos asjaajaja direktor Lembit Aringuga andis ta ülevaate EM ruumide kasutamistingimustest ja sisustamisest. Samuti edaspidistest ehitustöödest. Järgnevatel elavatel läbirääkimistel avaldatud organisatsioonide esindajate soove EM edaspidiseks seltskondlikuks kasutamiseks lubas juhatus meelsasti arvesse võtta.

Nõupidamine toimus hubases kohvilauas kuna uue kohviku moodsas köögis keedetud kohv maitses eriti hästi.

Nagu eelnevast nähtub seisavad ees teostamisel suuremad ehitus- ja ümberehitustööd, et viia EM vanad ruumid tänapäeva nõuete tasemele ning mis vastavad meie seltskondliku tegevuse tarvetele. See nõuab suuremat kapitali. Mida vähem meie ehitame laenatud rahadega, seda kergem on meil edaspidi oma ühiskodu majandada. Seetõttu vajame iga rahvuslikult mõtleva kaasmaalase panust: ühinege meie aktsionäride perega või suurendage oma osa juba olemasolevas aktsiakapitalis.

Aktsiaid saab tellida, sissemakstes iga aktsia hinna koos asjaajamise kuludega kr. 110:- suuruses AB Lõuna-Rootsi Eesti Maja postgirosse nr. 16 01 10-3, märkides selle talongile oma nime, postiaadressi ja kodakondsuse. Sissemaksu saab teostada ka AB Eesti Maja pangagirosse nr. 418 9122. Kes ehk ei soovi osta EM aktsiaid võib soovitud summa sissemaksta toetuse või annetusena kas samasse posti- või pangagirosse. Annetajate kohta peetakse eri aunimekirja.

OSVALD VIIRSOO

VOA. . .

Alg. lk. 1

Ilmar Mikiver alustas ajakirjanduslikku tegevust Tartus "Postimehe" toimetuses, kus ta töötas 1941—1943. Saabudes Rootsi töötas ta Eesti Komitees notariaalosakonna juhatajana ja kuulus lühemat aega "Teataja" toimetusse. Siirdus siis Am. Hääle juurde Müncheni, kus ta töötas aastatel 1954—59 toimetuse liikmena ja produtsendina, pärast osakonna sulgemist 1958 aasta jooksul veel eesti osakonna korrespondendina.

Lahkus siis USA-sse, kus ta töötas majandusalal finantskonsultandina New Yorgis ja Minneapolises USA firmade uurimisosakondade juhatajana. 1974 kutsuti Jaan Kitzbergi poolt Washingtoni raadiotööd jätkama eesti osakonda ja viimase pensioneerimisel edutati abijuhatajaks.

Uus eesti osakonna peatoimetaja on õppinud Tartu, Uppsala ja Stockholmi ülikoolides ajalugu, keeli, teatriajalugu, muusikateadust, psühholoogiat ja pedagoogikat (lõpetas fil.-kand. astmega 1954). Märkida võib, et Ilmar Mikiver on õppinud ka laulu — ta on kaunitämbriline bariton, teinud kaasa näitlejana teatritöös Stockholmis ja New Yorgis, kirjutanud ka näidendeid, debüteerinud luuletajana, olnud noortejuht — skautmaster jne.jne., Seega on eesti osakonna uus juht olnud ühiskondlikult ülima mitmekülgsusega aktiivne.

Kohalik elu

ESKILSTUNA

Jõulu-koosviibimine

Ühine Jõulu-koosviibimine toimub Kolmekuningapäeval, 6. jaanuaril kl. 16 "Vaba-aja veetmise majas" (Fritidsgården), mis asub Kloostri kiriku lähedal bussijaama taga. Sissekäik V. Storgatani poolt.

Kavas jõulusalm, jõululaulud, jõuluvana, jõulukingitused, noorte ettekanded, rahvatantsud, ringmängud, loterii, jõulujoogid ja kröbistised. Jõulujutud.

Lastevanemad, helistage hr. Mardile 11 44 79 pärast kl. 16.30, kas lapsed tulevad.

Kõik Eskilstuna ja ümbruskonna eestlased ja nende sõbrad on lahkesti palutud.

GÖTEBORG

Peakoosolek

Göteborgi Eesti Seltsi Näiteringi peakoosolek toimub laupäeval, 22. jaan. kell 17 Eesti Majas, Drottninggatan 27. Teadaanne Eesti Päevalehes on ühtlasi koosoleku kutse liikmetele. Kui eelnimetatud kellaajal ei ole täisulatuslik kvoorum kohal, peetakse koosolek pool tundi hiljem.

GÖTEBORG

Naisringi jõulupidu

Göteborgi Eesti Seltsi Naisring korraldab oma liikmetele ja külalistele jõulupeo teisipäeval, 4. jaanuaril kell 17 Eesti Majas, Drottninggatan 27. Osavõtumaks 15:- Osavõtuks registreerida tel. 27 36 19 või 41 02 18 hiljemalt 2. jaanuariks. Tere tulemast kõigile!

LUND-MALMÖ

Peakoosolek

Eesti Pensionäride Ühing Lund-Malmö aasta peakoosolek on esmaspäeval, 10. jaanuaril kl. 14, Trollebergsv. 43, Lund. Päevakorras aruanded, valimised, liikmemaksu määramine, 1977 eelarve, 1977 tegevuskava, teated ja läbirääkimised.

Samuti teatab juhatus, et ühingu kirjandusringi kokkutulek on 18. jaan. kl. 14 Eesti Majas Lundis. Kirjanik Valev Uibopuu annab ülevaate eesti novellikirjandusest.

Kanadas tauniti abilisi

TORONTO (ME) — Eestlaste Kesknõukogu Kanadas rahvuspoliitiline komisjon taunis ühe eesti pagulasgrupi abi politrukkide juhtimisel Kanadasse Tallinna suhtlemisühingu programmi teostama tulnud grupile, mille ametlikuks vastuvõtjaks oli Nõukogude sõprusühing Kanadas.

Abi seisnes kontserdiruumide reserveerimises ja kutsete saatmises eestlaskonnale.Ürituse korraldajaks tegelikult oli sõprusühing.

Austraalia noorteleht

SYDNEY (EPL) — Austraalia eesti skautlikud noored hakkasid oma üheksanda suurlaagri puhul välja andma noortelehte, mille nimeks on "Päevaleht" ja mis on trükitud kodumaal ilmunud sellenimelise ajalehe kujul.

Esimeses numbris tutvustatakse ka kodumaist eelkäijat ja tuuakse selle 25-a. juubeli uudiseidki (Päevaleht ilmus Tallinnas 1906—1940). Ajaleht on eeskätt suurlaagri-leht, kuid noortele avaldatakse üleskutse kaastööks ka edaspidi. "Päevaleht" valmistab praegu ette Adelaides aastavahetusel 1977/78 toimuvat Harju suurlaagrit (28. dets. 1977 kuni 7. jaanuarini 1978). Ettevalmistusi juhib Evald Peljo koos Elfriede Buckiga.

Juubilar kodumaal

Eesti iseseisvuse ajal koolinõunikuna Lääne-, Petseri- ja Harjumaal ning lühemat aega ka Haridusministeeriumis haridusnõunikuna töötanud Viktor Viilup pühitses 11. detsembril Tartus oma 80-aastast sünnipäeva.

Iseseisvusaegseist koolinõunikest on kodumaal teada olevalt veel elus Juhan Lang (Tartus), August Kaalep (Tartumaal) ja Jaan Reinet (Võrumaal).

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Uus-Meremaalt

AUCKLAND (VES) — Uus-Meremaal alustati lätlaste, leedulaste, eestlaste, poolakate, jugoslaavlaste, uus-meremaalaste j.t. poolt mõni kuu tagasi uue apelli esitamine sealse maa parlamendile. See esitati koguusummas 841 allkirjaga, nõudega, et tühistataks eelmise Uus-Meremaa valitsuse poolt otsus Vene annekteerimise tunnustamiseks Balti vabariikides. Parlamendi apellide komitee saatis apelli valitsusele otsustamiseks.

Ametlikku vastust senini valitsus pole andnud, kuigi ajakirjanduses ilmus apelli esitamise teade parlamendi poolt juba 30. septembril.

Asjaomastes ringkondades arvatakse, et midagi head sealt loota ei ole. Valitsus tahab pidada suhteid N. Venega kaubanduslikes huvides. See tähendab, et ollakse valmis kaubanduslike operatsioonide eest maha müüma teisi rahvaid ja ka endi põhimõtteid rahvaste vabaduse osas.

HÄDA LOATA SISSERÄNDAJATEGA

Uus-Meremaal käib praegu poleemika politsei aadressil, kes kogub aegunud loaga maal elavaid Samoa, Tonga ja Fidzhi saarte elanikke. Need saabusid Uus-Meremaale kõrgkonjunktuuri ajal tööle 6-kuuliste peatuslubadega. Kogusummas olnud neid 45.000. Suur osa saanud hiljem alalise elamisloa, 12.000 arvatakse aga elavat illegaalselt. Kui valitses tööjõu puudus, valitsusvõim elamislubasid ei kontrollinud. Nüüd, kus majandus on raskustes ja töötute arv normaalsest hästi suurem, tahab valitsus võõrastest vabaneda.

Aegunud lubadega elanuil anti võimalus endid registreerida, et selgitada, kes maale jääb, kes peab lahkuma. Registreeris aga väike arv. Teised jatkasid elamist illegaalselt. See tõi kaasa politsei haarangud linnaosades ja majades kus saarte rahvad elavad. Saarlased on enda kaitseks asja viinud rassismi pinnale. See on vale, kuna skriinimise all on ka loata sisserännanud eurooplased. Neid on vähe.

Samoalased ja tongalased seletavad nüüd olukordade mõjutamiseks, et nende saarte valitsused hakkavad kommunistliku diktatuurimaadega enam sõbrustama ja loodavad sealt abi. Kuuldavasti on mõned kommunistlikud diktaatorid ka neid abistada lubanud.

JAGATI ESTO-76 MULJEID

Uus-Meremaa Aucklandi eestlaspere kogunes hiljuti üsna arvukalt Emmi Tõkke-Bellwoodi koju, et kuulda üksikasju, läbielamusi ja reisimuljeid Esto 76 viibinud kaasmaalastelt.

Pikemate ülevaadetega esinesid kokkutulekul Ott Purre ja Walter Sullin. Emmi Tõkke-Bellwood näitas tema poolt võetud filmi, mis oli filmitud 10. juulil toimunud rongkäigust, Baltimore Hilton hotellist ja selle ümbrusest, Baltimore südalinnast jne. Ta oli helilindistanud ka laulupeo ettekandeid, mida kuulati pineva huviga.

Kalur saab oma laenu

NORRTÄLJE (EPL) — Eesti kalur Toivo Tampere Ormöl Öregrundis esitas valitsusele edasikaebuse Fiskeristyrelseni otsuse peale anda temale kalanduslaenu ainult 100.000 kr. ulatuses taotletud 120.000 kr. asemel.

Laenu antakse püügilaevade ja püügivarustuse muretsemiseks. Valitsus on nüüd küsimuse tegasi saatnud Fiskeristyrelsenile ümberotsustamiseks, kuna asutus on järelepärimisel avaldanud valmisolekut anda Tamperele laenugarantii ka ülejäänud 20.000 krooni peale.

Fantoom

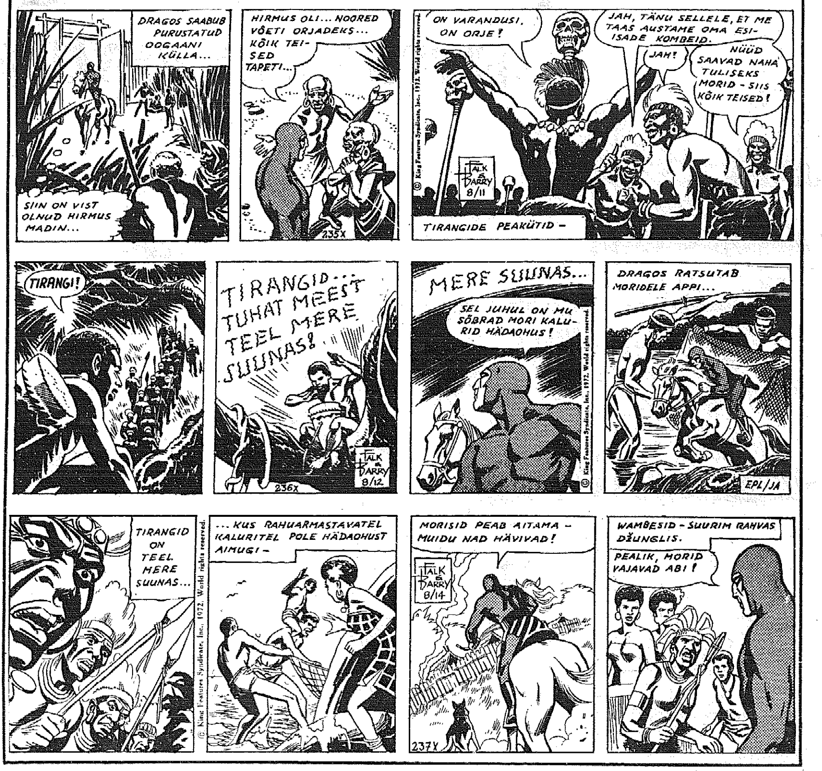
DRAGOS SAABUB PURUSTATUD OOGAANI KÜLLA...
SIIN ON VIST OLNUD HIRMUS MADIN...
HIRMUS OLI... NOORED VÕETI ORJADEKS... KÕIK TEISED TAPETI...
235X
ON VARANDUSI, ON ORJE!
JAH, TÄNU SELLELE, ET ME TAAS AUSTAME OMA ESIISADE KOMBEID.
JAH!
NÜÜD SAAVAD NAHA TULISEKS MORID - SIIS KÕIK TEISED!
TIRANGIDE PEAKÜTID -
FALK & BARRY 8/11
© King Features Syndicate, Inc., 1972. World rights reserved.
TIRANGI!
TIRANGID... TUHAT MEEST TEEL MERE SUUNAS!
FALK & BARRY 8/12
236X
MERE SUUNAS...
SEL JUHUL ON MU SÕBRAD MORI KALURID HÄDAOHUS!
© King Features Syndicate, Inc., 1972. World rights reserved.
DRAGOS RATSUTAB MORIDELE APPI...
EPL/JA
TIRANGID ON TEEL MERE SUUNAS...
© King Features Syndicate, Inc., 1972. World rights reserved.
...KUS RAHUARMASTAVATEL KALURITEL POLE HÄDAOHUST AIMUGI -
MORISID PEAB AITAMA - MUIDU NAD HÄVIVAD!
FALK & BARRY 8/14
237X
WAMBESID - SUURIM RAHVAS DŽUNGLIS.
PEALIK, MORID VAJAVAD ABI!

Televisiooniprogramm

TV Onsdag

ONSDAG 29 DECEMBER

TELEVISION 1

9.00—10.00 Trazan Apansson — julens konung. I kojan: Lasse "Trazan" Åberg och Klasse "Banarne" Möllberg.

17.55 Meddelanden.

18.00 TV-nytt och väder.

18.05—18.30 De lyckliga Dalarna. På sluttningen till världens högsta bergskedja Himalaya ligger Kashmir och längst bort i ena hörnan ligger Hounza-folkets dalar.

18.40 Lord Peter Wimsey Mördande reklam.

1. Jobb ledigt på reklambyrå. Repris från 28.12.

19.30 "Sarah, Marjama och Ben" — en film om situationen i Senegal.

Senegal tillhörde de länder i Afrika som anslöt sig till den franska gemenskapen när Frankrike i slutet av 50-talet beslöt sig för att avveckla sitt kolonialvälde. I den här filmen av Axel Lehman får vi möta tre ungdomar som utifrån sina respektiveerfarenheterörsökerför klaralandetsnuvarandesituation Omarbetad repris från 9.9. 74.

20.05 Hela kyrkan sjunger. Julens sånger och psalmer sjungs av församling, kör och barnkör i Pingstkyrkan i Umeå. Programledare: Margit Borgström.

20.35 Harold Lloyd-filmer.

21.00 Aktuellt och väder.

21.30 TV-nytt.

21.35 Bellmanslotteriet. Gun Hägglund leder dragningen.

21.45—22.40 David Copperfield.

3. Rivaler. Davids skolkamrat Steerforth följer med honom för att hälsa på Davids gamla barnjungfru och hennes familj. Det visar sig, att Steerforth blir förälskad i flickan i familjen, lilla Emily, som redan är förlovad med en annan. Uriah Heep avslöjar för David sin kärlek till sin arbetsgivares dotter Agnes och att han ej gärna ser någon rival. David själv tycker mycket om Agnes men är förälskad i sin chefs dotter Dora. Dramatiserad av Hugh Whitemore. I rollerna: David Yelland, Sheila Keith, Anthony Andrews, Pat Keen, Edward Sinclair, Melanie Hughes m fl.

TELEVISION 2

Barnredaktionens jullovsmatiné i samsändning med radions P 2.

13.40—14.30 ca En tunna i Themsen. Textad.

En engelsk TV-film som är inspelad i Deptford, en förort till London. Barnen i Deptford har inte mycket att företa sig. De driver mest omkring och väntar på att något skall hända. I den här filmen får vi se hur två pojkar upptäcker något, som för en stund får dem att glömma tristessen omkring dem. De får syn på en koppartunna, som flyter i floden, och de bestämmer sig för att bärga den.

Medv. Tony Ali, Ronnie King och deras kamrat. Regi: Michael Tuchner. Repris från den 13/1 1975.

Helge Skoog läser den svenska texten i radio.

17.25 TV-nytt och väder.

17.30 Babar.

17.40—18.00 ca Nalle Puh. Attonde kapitlet i vilket Christoffer Robin leder en expedition till Nordpolen. Berättare: Håkan Serner.

18.30 Pointer Sisters. Ett program med den amerikanska sånggruppen The Pointer Sisters. Vi får bl a se dem vid deras repetitioner och när de sjunger tillsammans med sin mor i hemmet, men huvuddelen av programmet är en studioinspelning där de sjunger några av sina mest kända melodier.

Repris från 18/12 1975.

19.30 Rapport med väder.

20.00 TV 2 teatern: Fem kvinnor av Björg Vik.

Fem tjejer, kamrater under skoltiden, har samlats igen hemma hos en av dem. Då var de fem oskiljaktliga. Åren har gått. Nu är de alla i 30-årsåldern och deras tillvaro gestaltar sig ganska olika. Två är gifta, en skild, en är ogift yrkeskvinna och en slutligen lever i samvetsäktenskaplig förbindelse med en man. Alla upplever de sina relationer till männen som problemfyllda.

21.25 Anslagstavlan.

21.30 Frihet, jämlikhet, handikapp. Textat.

4. Här är mitt liv. Ett psykodrama om hur det känns att vara handikappad. Intervjuare: Birgitta Sandstedt.

Malmö. Sänds även 5/2.

22.20 TV-nytt och väder.

22.25—22.45 Eine kleine Bachmusik. Göteborgsensemblen Ars Intima spelar kammarmusik av Bach.

TV Torsdag

TORSDAG 30 DECEMBER

TELEVISION 1

9.00—10.00 Trazan Apansson — julens konung. I kojan: Lasse "Trazan" Åberg och Klasse "Banarne" Möllberg.

17.55 Meddelanden.

18.00 TV-nytt och väder.

18.05—18.30 Skuggor — från det okända. 4. Efter skoldags. Poodle och Seth måste en dag sitta kvar efter skoldags. Efter en stund griper krafter in som pojkarna varken förstår eller kan undkomma.

18.50 Släpp turisterna in! En svensk hage med björkar och vitsippor, en svensk John Bauer-skog, en jungfrulig utskärgårdsmiljö, kan vi bjuda turister på det?

Repris från 25/12.

Helge Cohn, journalist:

19.30 Honom har jag träffat. När August Strindberg publicerade sina artiklar i den s k Strindbergsfejden var det den unge volontären Helge Cohn som hämtade artiklarna till Aftontidningen.

Sänds även 23/1 1977 kl 17.30.

20.00 Fast jg bara var en narr. Ett program om Nils Ferlin med Thorstein Bergman och Gunnar Hahns orkester.

Nils Ferlin — gycklare och narr — ensam och sorgsen vagant. Vass satiriker och ömsint medkännande broder. Spegel för sin tid och hemlös i sin tid.

20.50 Blanda klang i klassen. Ulf G. Ahslund ger tips om hur klasslärare i grundskolan kan blanda klanger med sång, gitarr och andra instrument i musikundervisningen.

21.00 Aktuellt och väder.

21.30 TV-nytt.

21.35 Hollywood och stjärnorna.

22.00 Den olydige schackbonden — tjeckisk trickfilm.

22.05—22.55 Lord Peter Wimsey. Mördande reklam. 2. "Är tillvaron tom — tag Nutrax".

TELEVISION 2

Barnredaktionens Jullovsmatiné i samsändning med radions P 2:

13.40—15.00 ca Bortskickade. Engelsk TV-film från 1975. Textad.

17.25 TV-nytt och väder.

17.30 Babar.

17.40 ca Nalle Puh. Nionde kapitlet i vilket Nasse är helt och hållet omgiven av vatten. Berättare: Håkan Serner.

18.00 Resa till jordens medelpunkt. Ett program om konstnären Jan Håfström och hans bilder av Anders Wahlgren. Norrköping.

Repris från 14/10.

18.30 Nytt år i gamla spår. Blandad underhållning från kommunikationsmuseet i Kolmården.

Medv. bl a Small Town Singers, Eva Nylander, Varg-Olle, brottaren och polismannen Ivar Johansson. Programledare: Bengt Nordlund.

19.30 Rapport med väder.

20.00 De gyllene åren. Ett program om att åldras i New York, med tankfulla hälsningar från USA under 200-årsjubileet från producenterna Tomas Dillén—Lars Ulvenstam och fotografen Anders Ribbsjö.

22.05 TV-nytt och väder.

22.10—0.30 ca Gott Nytt År så gott det går.

TV Fredag

FREDAG 31 DECEMBER

NYÅRSAFTON

TELEVISION 1

9.00—10.00 Trazan Apansson — julens konung.

14.30 Lord Peter Wimsey. Mördande reklam. 2. "Är tillvaron tom — tag Nutrax". Repris.

15.25 Golf i mästarklass: Tony Jacklin och Peter Oosterhuis.

16.10 Popluvan. En alldeles ny låt med Sweet, tjejrockgruppen Runaways, Sparks och Aerosmith.

17.00 Cirkus Benneweis. Den danske komikern Buster Larsen presenterar fjolårets föreställning i Aarhus.

17.30 Nyårsbön från Skara kapell med predikan av biskop Sven Danell. Örebro.

18.00 TV-nytt och väder.

18.05 S.O.S. — vi kommer. Om räddningshelikoptern i Visby.

18.45 Hur Billy the Kid blev karl för sin hatt. Den andra av tre fristående musikpjäser som alla har ett gemensamt tema, historier om pojkar som går ut i världen och söker sin lycka. Musik: Björn Isfält och Lasse Dahlberg. Manus: Gunila Ambjörnsson. Regi: Lars-Erik Liedholm.

Sänds även 12/1 1977 kl 18.30.

19.30 Hemma med Ria på nyårsafton.

20.30 TV 1:s nyårskväll. Musikalisk underhållning med Arja Saijonmaa, Ulf Björlin, Käbi Laretei, Cornelis Vreeswijk, SR:s Symfoniork., Radiokören m fl. Regi: Lars Egler.

Sänds även 14/1 1977 kl 21.35.

22.00 Idrottsåret 1976. TV-sportens årskavalkad med klipp ur sändningar från det gångna olympiaåret. Presentatör: Bo Hansson.

23.00 Rubriker 1976! — Minns ni? Frågelek runt årets händelser. Lagledare: Yvonne Lombard och Torsten Ehrenmark. Programledare: Arne Thorén.

0.00 Tolvslaget. Därefter: Film av Boris Engström.

0.15—1.50ca Christina. Amerikansk långfilm från 1933. En klassisk Garbo-film som ger oss Hollywoods syn på drottning Christina och anledningen till hennes abdikation och resa till Italien. Regi: Rouben Mamoulian.

TELEVISION 2

15.00 Landstormens lilla lotta. SV. Textat. Svensk långfilm från 1939.

15.30 Årets hopp. Rätt upp och ner från året som gått. Malmö.

Regionalt över Halland, Bohuslän, Dalsland och Västergötland:

16.30 I glädje och sorg. Västsvensk årskrönika. Göteborg.

Regionalt över Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län:

16.30 Mittnytt 1976. Årskrönika. Sundsvall.

Regionalt över Norr- och Västerbotten:

16.30 Året som gått. Luleå.

17.25 TV-nytt och väder.

17.30 Babar.

17.40 ca Nalle Puh. Tionde kapitlet i vilket Christoffer Robin har Puhkalas och vi säger adjö. Berättare: Håkan Serner

18.00 Fallet med den mystiska gåsen. Amerikansk novellfilm om en liten pojke som en dag hittar en bortsprungen gås i hissen i höghuset.

18.15 ca Vaktposten som försvann — tjeckoslovakisk dockfilm utan ord.

18.30 Odysseus äventyr — italiensk serie. 2. Återkomsten från havet.

19.30 Rapport med väder.

20.00 Vildmarkssjön. En dagboksberättelse från Tisjön i Lima socken i Västerdalarna. Falun.

20.30 Hej på dej du gamla primadonna. En kavalkad kända nummer från Karl Gerhards klassiska revyer, presenterade av ett stjärnuppbåd artister.

22.30 Jubelnyår. Uppsala Universitet inleder firandet av sin 500-åriga tillvaro med en jubileumskonsert med bl a Birgit Nilsson, Allmänna Sången, Orphei Drängar, Uppsala Akademiska Kammarkör, Uppsala Akademiska Kapell.

0.10—1.15 ca Spotlight: Hörudu! Sjuttiosju! Ett jättelikt nyårskalas i popens tecken: Välkomna till Metro-Goldwyn-Meyers klassiska ateljé. Du får träffa massor av folk och du får framför allt höra massor av bra musik. Framförda av t ex Chicago, Beach Boys, Dobie Brothers, jazzpopförnyaren Herbie Hancock och den engelska sångstjärnan Olivia Newton-John. Mellan varven gamla klassiska filmstumpar.

TV Lördag

LÖRDAG 1 JANUARI

NYÅRSDAGEN TELEVISION 1

Värd: Gerd Edwards.

9.00 Trazan Apansson — julens konung.

10.00 Nyårsgudstjänst från Hedlundakyrkan i Umeå.

11.00 Lasten TV: Keisarin uudet vaatteet.

Barn-TV: Kejsarens nya kläder. H. C. Andersens saga har bearbetats till teater som framförs av lågstadieelever från Villmanstrand. Textat på svenska.

11.30—12.00 Kuparisaaren juhla.

Fest på kopparön. För ungefär hundra år sedan, i samband med kopparrushen, bosatte sig en stor grupp finländare i Michigan. Gruvorna är nu stängda, men finländarna finns kvar. Finska TV följde president Kekkonen under hans besök där.

Textat på svenska.

12.15 Nyårskonsert från Wien. Willi Boskovsky och Wiens Filharmoniska ork.

13.30 Backhoppning. Direktsändning från de internationella backhoppningarna i Garmisch Partenkirchen. Sven Plex Petersson.

15.30 Tipsextra. Programledare: Leif Larsson. Kommentator: Arne Hegerfors. Göteborg.

18.00 TV-nytt och väder.

18.05 I verklighetens gränsmarker. Om vidskepelse och övertro, om gamla myter och mystiska makter på Island idag — eller handlar det om rena rama verkligheten? En annorlunda dokumentärfilm om Island av Lars Helander och Lars Okner.

Sänds även 14.1 kl 18.10.

19.05 Stora kattdjur — leopard. Leoparden är en enstöring. De vuxna djuren jagar var för sig och de drar ofta upp sitt byte i höga träd där de kan äta i lugn och ro. Leopardens fläckiga skinn har länge varit så eftertraktat av människan att arten nästan utrotats.

19.30 Himmel och pannkaka. Sex lördagskvällar presenterar TV 1 en serie om tre barn som har en bakgård i storstaden som sommarmiljö.

Sänds även 2.1 kl 16.

20.05 Släpp turisterna in! Visst är det viktigt att Härjedalen får förbli Härjedalen!

20.45 Konstverk berättar — om prinsessan Eugenies teckningar av Jenny Lind i några operaroller.

21.00 Aktuellt och väder.

21.30 TV-nytt.

21.35 Evert i våra hjärtan. Astri Taube berättar i kväll för Bertil Perrolf om sitt liv med Evert Taube.

23.05—23.55 Lord Peter Wimsey. Mördande reklam.

TELEVISION 2

13.40 Det förflutna blir vad man gör det till. En filmberättelse av Ingrid Dahlberg och Birgitta Svenson från en resa i finska Lappland i skuggan av det sista kriget, fortsättningskriget 1941—44. Repris.

14.25 Solveig Landquist: "Det är lite upprörande att rota i sitt liv". Ett biografiporträtt på Solveig Landquist, författare, konstnär och f d lärare. Repris.

15.25 Anslagstavlan. Obavestajna tabla.

15.30 Invandrardags — Zdravo jugosloveni kaninskolan. Textat.

16.00 Jugoslavisk marknad. Textat. En nyårsshow från TV Belgrad. "Zecija skola" II deo.

16.55 Snobben och hans vänner. Textat.

17.25 TV-nytt och väder.

17.30 Bulleribock. Tomas von Brömssen och Kristina Karlin.

18.00 Spindlar.

18.25 Cirkus Scott.

19.05 Madame Butterfly. Puccinis berömda opera i en filmad version av Jean-Pierre Ponnelle. Regi: Jean-Pierre Ponella.

21.35 Skogspromenaden — amerikansk naturfilm.

22.05 Lördagsfarsen: Phyllis.

22.30—23.45 Showtime: Bravo, monsieur Fugain. Michel Fugain, ung artist och kompositör, hör till de allra största i dagens franska underhållning.